

Teija Lamminen

Marjut Ravonius

LASTEN JA VANHEMPIEN ASIAKASTYYTYVÄISYYS
VUOROPÄIVÄHOIDOSSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto
2008

TIIVISTELMÄ

Lamminen, Teija
Ravonius, Marjut
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Joulukuu 2008
Laiho, Ella, KM
YKL: 37,41
Sivumäärä: 72

Asiasanat: Päiväkoti, vuorohoito, päivähoito, asiakastyytyväisyys, hyvinvointi

Tämän opinnäytetyön aiheena oli tutkia Porin seudun vuoropäiväkotien toimintaa sekä asiakkaiden hyvinvointia ja tyytyväisyyttä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, ovatko päivähoiton asiakkaat tyytyväisiä vuoropäivähoidon tarjoamiin palveluihin ja niiden laatuun ja kuinka tietoisia vanhemmat ovat lastensa arjesta vuoropäivähoidossa? Aihetta tutkittiin sekä lasten, että vanhempien näkökulmasta. Tutkimusmenetelmänä käytimme laadullista menetelmää. Sen avulla pyrimme antamaan asiakkaille tilaa ilmaista omat näkökulmansa ja kokemuksensa ja saamaan sitä kautta kokonaisvaltaisen käsityksen vuoropäivähoidon laadusta.

Vanhemmilta kerättiin tietoa kyselomakkeiden avulla. Kysely sisälsi sekä avoimia, että monivalintakysymyksiä ja niihin vastattiin anonyymisti. Kysely koostui kolmesta osaluokasta; perheen perustiedoista, lasten tarpeista ja hyvinvoinnista sekä asiakkuudesta.

Lapsilta tietoa kerättiin sadutusmenetelmällä. Sadutuksessa lapset saivat itse kertoa satuja ja käyttää mielikuvitustaan vapaasti. Sadutuksen avulla pyrimme pääsemään käsiksi, niihin asioihin, jotka vaikuttivat lasten toimintaan sekä käsityksiin itsestä ja toisista. Lasten kanssa pidetyt satutuokiot nauhoitettiin lasten luvalla.

Tutkimustuloksissa selvisi, että vanhemmat olivat tyytyväisiä niin lasten saamaan hoitoon kuin asiakkuuteensakin vuoropäivähoidon palvelujen käyttäjinä. Myös lapset vaikuttivat tyytyväisiltä ja viihtyivät vuoropäivähoidossa hyvin. Muutamia seikkoja, joihin jatkossa tulisi kiinnittää huomiota, nousi tosin asiakaskyselyssä esille. Turvallisuustekijät, jotka ovat puhuttaneet viime vuosina koko Suomea, tulisi asettaa ensisijaiseksi tarkastelun aiheeksi. Tässä kyselyssä ainakin paloturvallisuustekijät osoittautuivat puutteellisiksi. Myös joitakin asiakkuuteen liittyviä tekijöitä nousi kehittämiskohteeksi. Esimerkiksi vanhempainillat ja kasvatustilaukset tulisi paremmin huomioida tulevaisuudessa.

Vuoropäivähoidon asiakastyytyväisyyttä ei aiemmin ole tutkittu. Siksi tämä opinnäytetyö on sekä ajankohtainen, että hyödyllinen. Tutkimuksen ja tutkimustulosten tarkoitus on palvella sekä nykyisiä että tulevia vuoropäivähoidon palveluja tarvitsevia perheitä sekä päivähoiton henkilökuntaa.

ABSTRACT

Lamminen, Teija
Ravonius, Marjut
Satakunta University of Applied Sciences
Social services
December 2008
Laiho, Ella, M.A. of pedagogies
PCL: 37,41
Pages: 72

Keywords: day-care centre, alternate care, day care, customer contentment, welfare

Subject of this thesis was to survey day care that is arranged around the clock activity and customers' welfare and contentment in Pori's region. This research's purpose was to found out are the customers satisfied with services and the quality what day care that is arranged around the clock offers and how well parents are aware of their children's every day life in day-care centre. Subject was explored from both: children's and parents angle. As a research method, we used a qualitative research. With the help of that method, we tried to give customers an opportunity to express their experiences and point of views and to get a comprehensive idea about the quality of day care that is arranged around the clock.

From children's parents the information was collected with questionnaire. The inquiry contained both open position and multiple choice position questions which were both answered anonymously. The inquiry included of three parts: basic information about the family, child's needs and welfare and customership.

From children the information was collected with storytelling method. In a storytelling method children told stories and used their imagination freely. With the help of this method, we tried to get an idea of the things that affects on children's activity and their ideas of themselves and one another. Storytelling sessions were recorded with the permission of children.

The research results showed that in general parents were content with the care that their children get and the customership in a day care that is arranged around the clock. The children seemed also content and they enjoyed their time in day-care centre. Still there came up some things that needs to be considered more in the future. For example security matters that has been a big issue in Finland for many years now. In this inquiry especially the fire safety factors indicated inadequate. Also some factors that includes to customership like parental evenings and upbringing conversations needs to be considered better in the future.

Customer contentment in day care that is arranged around the clock has not been investigated before. That is why this thesis is current and useful. The research and its results purpose are to serve both, present and forthcoming families that needs day care services that are arranged around the clock, and the personnel of day care.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 PÄIVÄHOIDON KEHITTYMINEN	7
2.1 Päivähoidon perusta	7
2.2 Päivähoidon tehtäväkuva	8
3 VUOROHOITO	9
3.1 Vuorohoitoa säätelevät määräykset.....	9
3.2 Vuorohoidon tarve	10
3.3 Vuorohoidon asiakkaat.....	10
3.4 Vuorohoidon kasvatustavoitteet ja niiden toteutuminen arjessa.....	11
4 LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS	12
5 VARHAISKASVATUS.....	14
5.1 Varhaiskasvatussuunnitelma (VASU)	15
5.2 Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksen kehittämisenä	17
5.3 Kasvatusvastuu.....	18
5.4 Asiakkuus.....	18
6 HYVINVOINTI-AJATTELUN LÄHTÖKOHDAT	19
7 VARHAINEN PUUTTUMINEN	22
8 LAPSEN PERUSTARPEET.....	23
8.1 Uni.....	23
8.2 Ravitsemus	24
8.3 Liikunta	25
8.3.1 Välineiden merkitys.....	26
8.3.2 Tilan määrä.....	26
8.4 Sosiaalinen vuorovaikutus	27
9 PÄIVÄKODIN TURVALLISUUS JA TERVEELLISYYS	29
9.1 Turvallisuuden lainsäädännöllinen tausta	29
9.2 Päivähoidon ulkoilualue.....	30
9.3 Päivähoidon sisätilat	32
9.4 Keittiö.....	33

9.5 Jätehuolto	33
9.6 Hygienia	34
9.7 Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma	34
9.8 Henkilökunnan riittävyys ja pätevyys	36
10 SADUTUS	37
11 TUTKIMUSTAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	39
12 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	39
12.1 Tutkimuksen aikataulu ja kohdejoukko	39
12.2 Lupamenettely	40
12.3 Tutkimusmenetelmät	41
12.4 Tutkimusaineiston keruu ja analysointi	42
13 TUTKIMUSTULOKSET	43
13.1 Perustiedot	43
13.2 Lapsen tarpeet ja hyvinvointi	44
13.2.1 Sosiaalisuus	44
13.2.2 Turvallisuus	45
13.2.3 Ruokailu	46
13.2.4 Uni	47
13.2.5 Ulkoilu	48
13.2.6 Hygienia	50
13.2.7 Tilat ja viihtyisyys	54
13.3 Asiakkuus	57
13.4 Sadutus	59
14 TUTKIMUKSEN POHDINTA	61
LÄHTEET	68
LIITTEET	72

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheenamme oli Porin seudun vuoropäiväkotien asiakkaiden ja lasten tyytyväisyys saamiinsa palveluihin. Valitsimme tutkimuskohteeksi vuoropäiväkodit, koska halusimme rajata aiheitamme ja oletimme havaintojen näkyvän selvemmin vuoropäivähoidon toiminnassa, sillä palvelua on kaikkina vuorokauden aikoina. Vaikka tutkimuksemme oli rajattu Porin seudun alueen vuoropäiväkoteihin, ulottui tutkimusaiheemme paljon syvemmälle koko päivähoitojärjestelmän lähtökohta- ajatteluun, aina lapsen oikeuksien sopimukseen saakka.

Tutkimusmenetelmänä käytimme laadullista tutkimusta. Käytännössä annoimme tilaa tutkittavien henkilöiden näkökulmille ja kokemuksille sekä perehdyimme tutkittavaan aiheeseen. Pyrimme etenemään aineistoa hyväksikäyttäen vuoropäivähoidon sisältöön mahdollisimman vähin ennako-oletuksin. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään yleensä harkinnanvaraista otantaa. Tutkittavia henkilöitä ei valittu kovin suurta määrää ja niitä tutkittiin huolellisesti. Aineiston koolla ja laadulla oli merkitystä, jotta aineisto olisi kattava suhteessa siihen, millaista analyysia ja tulkintaa siitä tehtiin, joten aineisto valittiin tarkoituksenmukaisesti ja perustellen.

Tutustuimme Porin alueen kaikkiin vuoropäiväkoteihin, Koivulan päiväkotia lukuun ottamatta, johtuen sen aikaisesta sulkemisajasta. Tutkimuskohderyhmä koostui Porin kolmen vuoropäiväkodin asiakkaista, jotka ovat käyttäneet näiden päiväkotien palveluja pitemmän ajan. Kohdejoukon avulla pyrimme saamaan totuudenmukaisemman kuvan vuoropäivähoidon tarjoamista palveluista ja asiakastyytyväisyydestä pitkäaikaisen asiakassuhteen johdosta. Tutkimusvälineenä käytimme kyselylomaketta, joka sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Lasten näkökulmia ja ajatusmaailmaa tutkimme sadutus- menetelmän avulla.

Vuoropäivähoitoon liittyviä tutkimuksia ja kirjallisuutta on kertynyt vasta vähän, mutta

saatavilla on joitakin raportteja, opinnäytetöitä, kyselyjä ja tutkielmia. Myös internetiä käytimme hyödyksi, mutta tarkasti valikoiden ja harkiten. Lasten hyvinvoinnin tilaa Porin vuoropäiväkodeissa on 2007 opinnäytetyönään tutkinut Satakunnan ammattikorkeakoulun sosionomi – opiskelija. Tutkimus rakentui vuoropäiväkotien työntekijöiden näkökulmasta. Porin kaupungin päivähoiton asiakastyytyväisyyttä ei aikaisemmin ole tutkittu, joten tutkimuksemme merkitys on olennainen ja ajankohtainen.

2 PÄIVÄHOIDON KEHITTYMINEN

2.1 Päivähoidon perusta

Päivähoidon historiassa yhdistyvät monenlaiset kasvatusaatteet. Lastenhoitojärjestelyt alkoivat kehittyä Suomessa 1840-luvulla hyväntekeväisyyspohjalta. Yksityisillä hyväntekeväisyysjärjestöillä oli merkittävä rooli lastenhoidon järjestämisessä valtakunnallisesti. Vuodesta 1917 alkaen kaikille maamme lastentarhoille tuli mahdollisuus anoa valtionapua. Yksityisten vapaaehtoisjärjestöjen lisäksi myös seurakunnat tekivät paljon hyväntekeväisyystyötä tukeakseen kuntia hoitotyön järjestämistä. Ensimmäinen maanlaajuinen järjestö oli 1920 perustettu Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (Ainasoja 2008)

Nykyisessä muodossa lastentarhat syntyivät Suomessa 1800-luvun lopulla. Esikuvana ja perustajana on pidetty saksalaista Friedrich Fröbeliä (1782- 1852). Hänen mukaansa leikki on lapsen elämän pääsisältö ja tärkein oppimisväline. Fröbelin oppeja seuraten Uno Cygneus aloitti Jyväskylässä lastentarhaopettajakoulutuksen 1863 ja kolme vuotta myöhemmin hän perusti Jyväskylän Seminaariin Suomen ensimmäisen lastentarhan. (Jerkku 2005) Suomessa lastentarhanopettajien koulutus pohjautuu sosiaalipedagogiikkaan. Yksityisen Ebeneser-säätiön järjestämä koulutus sai valtionapua, mutta kykeni itsenäisesti muokkaamaan koulutuksen sisältöä sekä ammatillisuuteen kuuluvia tavoitteita. (Ainasoja 2008)

Keskeinen hyvinvointivaltion peruspilari on ollut vuonna 1973 säädetty päivähoitolakimme, jolloin valtakunnallisesti saatiin päivähoito kattavaksi ja tavoitteeltaan samanlaisena toimivaksi koko Suomessa. Lasten päivähoitolain, yhteiskunnan ja perherakenteiden muutosten myötä päivähoitopaikkojen tarve kasvoi. Murroskautena voidaan pitää 1960 – 70 - lukua, jolloin yhä useampi pienen lapsen äiti kävi kodin ulkopuolella töissä tai opiskeli. Lain mukaisesti lastenhoito tulee järjestää joko päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikki-toimintana tai muuna päivähoitona. Päivähoitolain myötä suomalaiset lastentarhat muuttuivat päiväkodeiksi. Lain mukaan päivähoidon tulee tarjota lasten hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. Päivähoitolain muutos takasi vuodesta 1996 alkaen kaikille alle kouluikäisille oikeuden päivähoidon ja siitä lähtien kunnilla on ollut velvollisuus tarjota päivähoitopaikka kaikille sitä hakeville. Päivähoito on subjektiivinen oikeus jokaiselle lapsiperheelle. (Ainasoja 2008)

2.2 Päivähoidon tehtäväkuva

Päivähoidon tehtävänä on tukea päivähoidossa olevien lasten kotikasvatusta ja edistää kotien kanssa lapsen tasapainoista kehitystä. Päiväkotien päiväohjelmaa, opetussuunnitelmia ja leikkejä ovat muovanneet vuosikymmenien periaatteet ja jokaiselle aikakaudelle ominaiset suuntaukset. Päivähoito tarjoaa vanhemmille keskustelukumppanin ja apua arjen asioihin. Päivähoito nähdään leikki-ikäiselle pedagogisesti kehittävänä, virikkeellisenä ja sosiaalisia taitoja kehittävänä sekä sen tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämminhenkiset ihmissuhteet, monipuolista lapsen kehitystä tukevaa toimintaa sekä hyvä kasvuympäristö. Lapsen iän ja henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti päivähoidon tulee edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea samalla lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. (Junttila 2004, 14- 17)

3 VUOROHOITO

Vuorohoito ei ole käsitteenä yksiselitteinen. Helsingin sosiaalivirasto on nimennyt vuorohoidon työryhmän, joka käyttää termiä tarkoitettaessa ympärivuorokautista sekä illalla tapahtuvaa päivähoitoa. Päivystysluonteisena vuorohoitona työryhmä pitää klo 6.30 – 17.00 aikavälillä sekä tarvittaessa myös ympärivuorokautista ja iltahoitoa toteuttavaa hoitoa. Vuorohoitona pidetään lisäksi viikonloppuna tapahtuvaa hoitoa. Vuorohoitoyksiköitä ovat, päiväkodit, perhepäivähoitokodit ja ryhmäperhepäivähoitokodit (Parrila 2006, 67).

3.1 Vuorohoitoa säätelevät määräykset

Päivähoitolaki (Laki lasten päivähoitosta 36/1973) määrittelee päivähoitoa. Vuorohoitoa koskevia säädöksiä ei lainsäädännössä kuitenkaan erikseen ole olemassa. Päivähoitolain mukaan, jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoitoon, mutta vuorohoidon kohdalla tällaista subjektiivista oikeutta ei ole. Päivähoitolaissa on kuitenkin kohta, jossa määrätään, että päivähoitoa on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan huoltajien toivomassa muodossa. Kunnat ovat velvollisia järjestämään päivähoitoa perheen tarpeita tyydyttävällä tavalla. Jokaisen kunnan tulee määritellä alueensa vuorohoidon tarve ja sitä koskevat toimintaohjeet pohjanaan lain ja asetuksen määräykset. Päivähoitolain mukaan kunnan järjestämien vuorohoitopalvelujen tulee toteutua niin, että lasten tarpeet tulevat tasapuolisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla turvatuksi (Parrila 2006, 68).

Vuorohoitoon, kuten muuhunkin lasten hoitoon liittyy useita muita säädöksiä, joita kuntien tulee toiminnassaan noudattaa. Tällaista lainsäädäntöä ovat sosiaalihuolto-, lastensuojelu- ja perusopetuslaki sekä laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista ja lapsen huollosta ja tapaamis-oikeudesta. Myös varhaiskasvatussuunnitelman valtakunnalliset linjaukset, kuntien omat varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat, sekä lapsipoliittiset ohjelmat ja vuorohoitotyöryhmien ohjeistukset antavat suuntaviivoja vuorohoidon toteuttamiselle (Parrila 2006, 68).

3.2 Vuorohoidon tarve

Vuorohoidon tarve on lisääntynyt ja tulee varmasti lisääntymään jatkossakin. Tarpeen lisääntyminen johtuu satunnais- ja tilapäistyön, liukuvien työaikojen sekä viikonloppuihin ajoittuvan työajan lisääntymisestä. Toisilla myös pitkät työmatkat ja ylityöt lisäävät vuorohoidon tarvetta. Vaihtelevan työllisyystilanteen vuoksi työntekijöiden on otettava vastaan, sitä mitä on tarjolla, olipa työn ajankohta mikä tahansa. Vuorohoidon kysynnän vaihtelu on riippuvainen väestömäärästä, taloudellisista tilanteista ja perheiden hoidon järjestelyihin liittyvistä valinnoista. Suomen kunnista 95 % järjestää ilta-, yö- ja viikonloppuhoitoa. Suurin tarve on ilta- ja viikonloppuihin ajoittuvasta hoidosta. Perherakenteiden muutokset ovat johtaneet siihen, ettei perheiden apuna ole enää sellaista sosiaalista verkostoa kuin ennen. Perheiden sosiaalinen verkosto on kaventunut, eikä lapsia saa enää hoitoon sukulaisille tai tuttaville samalla tavoin kuin ennen. Lisäksi nykyään yhden huoltajan perheet ovat yleistyneet ja sekin lisää vuorohoidon tarvetta (Parrila 2006, 68 – 69).

3.3 Vuorohoidon asiakkaat

Vuorohoitoa järjestetään niille kahden huoltajan perheille, joissa molemmat huoltajat tekevät vuorotyötä, tai yhden huoltajan perheille, joissa lapsen kanssa asuva huoltaja tekee vuorotyötä. Tyypillisiä vuorohoidon asiakkaita ovat yhden huoltajan perheet, jossa taloudellinen tilanne vaatii usein ottamaan kaikenlaista työtä vastaan. Suuri asiakasryhmä koostuu myös perheistä, joissa työaika ylittää niukasti normaalin päivähoidon aikavälin (6.30-17.00). Tyypillisiä hoitoaikoja ei vuorohoidon osalta voi tarkkaan määritellä, sillä hoitojakso vaihtelevat suuresti. Lyhimmillään hoitojakso voi käsittää muutaman tunnin mittaisen läsnäolon päiväkodissa tai pisimmillään jopa yli viikon yhtämittaisen hoitojakson. Jos perheellä on tarvetta jatkuvasti kovin pitkille hoitojaksoille ja lapsi on hyvin pieni, on vanhempien ja henkilökunnan hyvä keskustella palvelusuunnitelmaa tehtäessä vaihtoehtoisista hoitomuodoista. Hoitohenkilökunta auttaa perheitä miettimään heille sopivia vaihtoehtoisia ratkaisuja. Keskusteluissa keskeisellä sijalla on lapsen etu ja hyvinvointi, mutta huomioon

otetaan myös perheen toiveet ja kunnan resurssit (Parrila 2006, 69).

3.4 Vuorohoidon kasvatustavoitteet ja niiden toteutuminen arjessa

Päivähoitolaissa ja varhaiskasvatussuunnitelman periaatteissa on linjattu kasvatustavoitteet, jotka tulisi toteutua kaikissa päivähoitomuodoissa. Eri päivähoitomuodoissa tavoitteet painottuvat kuitenkin eri tavoin. Vuorohoidossa epäsäännöllisten hoitoaikojen vuoksi tulisi kiinnittää erityistä huomiota lapsen sosiaaliseen kasvuympäristöön, viihtyvyyteen, vireystilan vaihteluihin sekä turvallisuudentunteen tarpeisiin. Myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön ja henkilökunnan välinen tiedonkulku tulisi toimia moitteettomasti. Näiden osa-alueiden toimivuus, turvaa lapsen hoidon, kehityksen ja oppimisen. Vuorohoitopaikan tulisi tarjota turvallisen ympäristön lisäksi lapselle mahdollisemman kodinomaisen ympäristö. Kodikkaan ympäristön merkitys korostuu silloin, kun hoidossa on vähemmän lapsia eli iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Tällöin lapsi on todennäköisesti enemmän omissa oloissaan ja turvallinen ympäristö auttaa toimimaan reippaasti ja itsenäisesti. Kun lapsi kykenee luottamaan ympäristöönsä, hän ei tarvitse leikkikavereita joka hetki. Kodinomaisuuteen voidaan liittää eri ominaisuuksia, esimerkiksi fyysinen (konkreettinen ympäristö), emotionaalinen (rauhallinen ilmapiiri) ja toiminnallinen (kodin rutiinit) (Parrila 2006, 69 – 70). Kodinomaisuus on melko suhteellinen käsite ja sitä voidaan tulkita eri tavoin. Yleisesti voidaan varmasti ajatella, että luotettava, lämmin, turvallinen ja aktivoiva ympäristö on lapsille sopiva kodinomaisen ympäristö.

Kodinomaisuuteen ja yleiseen ilmapiiriinkin vaikuttava seikka on menetelmillä, joilla pyritään kasvatustavoitteisiin ja päämääriin. Pedagogiset ratkaisut sisältävät toiminta-ajatuksen sisällön ja menetelmät joiden avulla päämääriin päästään (Parrila 2006, 70). Vuorohoidossa tehdään tärkeää ja vastuullista kasvatustyötä, jonka avulla lapsista pyritään kasvattamaan persoonia, yksilöitä sekä yhteiskunnan jäseniä. Eri päivähoitomuodoissa menetelmät eroavat jonkin verran toisistaan, mutta päämäärät ovat samanlaiset. Nämä päämäärät on valtakunnallisella tasolla määriteltyjä sekä lainsäädännössä määrättyjä ja niihin tulee sekä ammattikasvattajien että yleisesti lasten huoltajien pyrkiä.

Yhteisöllisyys on ominaisuus, joka vaikuttaa kodinomaiseen ilmapiiriin. Päivähoitoyksikössä yhteisöllisyys merkitsee toimintaa kasvatusyhteisönä. Yhteisöllisyyden toteutumisen kannalta tärkeää on jäsenten keskinäinen kunnioitus ja arvostus. Yhteisöllisyys vaatii yhteistyö- ja ihmissuhdetaitoa sekä empaattisuutta. Päivähoitoyksiköissä tämä voi olla vaikeaa, sillä työntekijöillä on eritasoisia koulutuksia ja kokemustaustoja, jotka saattavat aiheuttaa ristiriitoja työyhteisössä. Vuorohoidossa myös vaihtuvat epäsäännölliset työvuorot hankaloittavat työntekijöiden välistä tiimityöskentelyä. Työntekijöiden välinen vuorovaikutus on keskeinen osa kasvatusyhteisön ilmapiiriä ja sen kautta lasten hyvinvointia. Tämän vuoksi työntekijöiden pitäisi ammattilaisina ymmärtää sen merkitys ja pyrkiä rakentamaan ja ylläpitämään tervettä työyhteisöä, jossa toisen työntekijän persoonaa, osaamista ja työtä arvostetaan ja tuetaan. Myös joustavuus ja kompromissikyky ovat tärkeitä tekijöitä työyhteisössä (Parrila 2006, 70).

4 LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS

Lapsen oikeuksien sopimus on laadittu siitä lähtökohdasta, että lapsi tarvitsee erityistä hoivaa, huolenpitoa ja suojelua. Vuonna 1989 YK:n yleissopimus hyväksyi sopimuksen ja se astui kansainvälisesti voimaan 1990. Sopimuksen osapuolina ovat kaikki muut valtiot, lukuun ottamatta Somaliaa ja yhdysvaltoja. Tosin yhdysvallat on kuitenkin vuonna 1995 allekirjoittanut sopimuksen. Lapsen oikeuksien sopimus on yleismaailmallinen ihmisoikeussopimus, jonka tavoitteena on turvata tehokkaasti lapsen oikeudet, lapsen edun näkökulmasta. Siinä korostetaan vanhempien kasvatusvastuuta, mutta kiinnitetään tarkasti huomiota lasten mielipiteisiin ja annetaan lapselle päätösvaltaa kehitystasonsa mukaisesti, häntä koskevassa päätöksenteossa. Lapsen oikeuksien sopimus määrittelee lapsen poliittisia, sosiaalisia, taloudellisia, kulttuurisia, humanitaarisia ja kansalaisoikeuksia. Sopimuksen tärkeimpänä teemana on lapsen ihmisarvo. Lapsen ihmisarvo nähdään lapsen oikeuksia yh-

distävänä perusarvona. Sopimuksessa ihmisarvon käsitteeseen liittyy neljä pääperiaatetta.; syrjinnän kieltö, lapsen etu, oikeus elämään, sekä henkiinjäämiseen ja kehitykseen ja lapsen osallistuminen. Sopimuksen jokainen oikeus ja velvoite tulisi nähdä näiden neljän periaatteen kautta. Syrjinnän kieltö on periaate tasa- arvoista ja samanlaisista oikeuksista jokaisella lapsella, ilman minkäänlaista erottelua. Lapsen etu on periaate lapsen ihmisarvon kunnioittamisesta, joka tulee nähdä yhtä tärkeänä kuin aikuisenkin. Lapsi tulee lisäksi nähdä haavoittuvuutensa vuoksi erityistä suojelua tarvitsevana ihmisenä. Periaate henkiinjäämisestä ja kehittymisestä on sopimuksen keskeisenä periaatteena. Sopimus pyrkii tavoittelemaan jokaiselle lapselle parhaan mahdollisen kasvuympäristön, jossa lapsi pystyy kehittymään, jokaisella saralla, niin fyysisellä, psyykkisellä, sosiaalisella, moraalisisella ja psykologisella. Sopiva kasvuympäristö tukee lapsen terveyttä, oppimista ja suojelee väkivallalta. Henkiinjäämisestä periaate suojelee lapsen elämää ja yleisesti tarkoittaa lapsikuolleisuuden rajoittamista esimerkiksi rokotusten avulla. Suomessa lapsen oikeuksien sopimus astui voimaan 16.8.1991. Suomessa lainsäädäntö on hyvin sopusoinnussa lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa. Suomi on tehnyt muiden pohjoismaiden kanssa aktiivisesti töitä sopimuksen valmistumisen osalta. Jo ennen tätä sopimuksen allekirjoittamista Suomessa on lapsen asemasta ja oikeuksista säädetty lainsäädännössä. Lapsen etu asetettiin johtavaksi oikeusperiaateeksi jo vuonna 1984 lapsilainsäädännössä. Silloin astui voimaan laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sekä lastensuojelulaki, jotka aiheuttavat mullistusta varsinkin perherakenteessa. Aiemmin lapsi vanhempi suhde oli perheessä nähty alistussuhteena eli lapsi oli ollut alisteisessa asemassa, vanhempiinsa nähden. Näiden lakien myötä lapsen asema perheessä parani ja asioita katsottiin nyt lapsen edun mukaisesti. Myös viranomaisille asetettiin rajat siitä, miten perheen asioihin saa puuttua. Päätöksissä tuli ensisijaisesti ajatella lapsen etua. Neljäs periaate lapsen osallistumisesta tarkoittaa, että lapsi on merkittävä, itsenäinen yksilö, joka kykenee ottamaan osaa häneen liittyvään päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti ja lapsen näkemyksiä pidetään tärkeinä. (Nieminen, Tigerstedt- Tähtelä 2000, 36- 41, 47- 51)

Lapsen oikeuksien sopimus määrittelee lapsen alle kahdeksantoistavuotiaaksi. Sopimus ei erittele lapsuutta ja nuoruutta. Monissa maissa on olemassa poikkeuksia ja porrastuksia iän suhteen. Nämä ikäraajat koskevat yleensä työn tekemistä, rikosoikeudellista vastuuta, oikeu-

dellista avustusta, lääketieteellistä hoitoa, uskontoa, sukupuolisuutta tai tuomioistuimen käsittelyyn osallistumista. Poikkeuksia ikärajoihin tehdään myös silloin, kun henkilö lainsäädännön mukaan saavuttaa täysi-ikäisyyden jo ennen kahdeksaatoista ikävuotta. Suomen lainsäädännössä määritellään lapsi samalla tavoin kuin lapsen oikeuksien sopimuksessa. Lainsäädäntöön liittyy Suomessakin kuitenkin useita poikkeuksia, joissa lapselle on annettu itsemääräämis- ja myötämääräämisoikeus. Alle kahdeksantoistavuotias ei kuitenkaan saa itsenäisesti käyttää päätäntävaltaa, vaan päätökset tehdään yhteisymmärryksessä lapsen ja hänen holhoojansa / holhoojiensa kanssa. (Nieminen, Tigerstedt- Tähtelä 2000, 39, 41, 47)

5 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on kasvatuksellista vuorovaikutusta, pienen lapsen elinpiirissä, jonka tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukemaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Varhaiskasvatuksessa lapsen omaehtoisella leikillä on keskeinen merkitys. Sen lähtökohtina ovat varhaiskasvatustieteellinen, pedagogisten menetelmien hallintaan sekä tieteelliseen tietoon ja tutkimukseen perustuva näkemys lasten kokonaisvaltaisesta kehityksestä. Varhaiskasvatuksen kannalta olennaista on ammattitaitoisen henkilöstön ja vanhempien kiinteä yhteistyö, kasvatuskumppanuus, jonka avulla toteutetaan lapsen kannalta mielekästä kasvatustehtävää. Päivähoitotoiminta on keskeinen varhaiskasvatuksen palvelumuoto, jota järjestävät kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat sekä seurakunnat. Varhaiskasvatustoiminta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti ja sen arvopohja perustuu kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin säädöksiin ja sopimuksiin. (Stakes oppaita, 2005, 11- 12)

5.1 Varhaiskasvatussuunnitelma (VASU)

Varhaiskasvatusta ohjataan valtakunnallisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti, jonka pohjana ovat valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset linjaukset (28.2.2002). Ne sisältävät varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. ”Linjauksissa painotetaan eri hallintokuntien yhteistyön tärkeyttä lasten ja perheiden varhaiskasvatuspalveluiden järjestelyissä sekä vanhempien ja henkilöstön kasvatuksellista kumppanuutta.” (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2002)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on lisätä kasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta kasvatustoiminnassa, sekä moniammatillista yhteistyötä eri tahojen kesken, jotka tukevat lasta ja perhettä, ennen oppivelvollisuuden alkamista. Tavoitteena on myös yhdenvertaistaa varhaiskasvatuksen toteuttamista, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda edellytyksiä toiminnan laadun kehittämiseksi. (Stakes oppaita 56 2005, 7)

Valtakunnallisten perusteiden lisäksi varhaiskasvatusta ohjataan kunnallisella tasolla. Nämä kaksi tekijää muodostavat prosessimaisen kokonaisuuden, jotka yhdessä säätelevät varhaiskasvatuspalveluja. Kuntien tehtävänä on arvioida omien varhaiskasvatuspalveluidensa toteutumista, niiden sisältöä ja toimintatapoja varhaiskasvatuksen perusteiden pohjalta ja konkretisoida ne omassa varhaiskasvatussuunnitelmassaan. Kuntakohtaisen suunnitelman tekemisessä otetaan huomioon kunnan omat linjaukset, strategiat ja tavoitteet, jotka voivat olla eri asiakirjoissa tai osana lapsipoliittista ohjelmaa. (Stakes oppaita 56 2005, 8)

Valtakunnallisen ja kunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi varhaiskasvatustoiminnassa käytetään myös yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Yksikön suunnitelma on kunnan suunnitelmaa tarkempi ja yksityiskohtaisempi ja määrittelee hoidon kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden käytännön työssä. Se sisältää myös alueen tai yksikön erityispiirteet ja eri palvelumuotojen tavoitteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on lapsen henkilökohtainen suunnitelma, joka tehdään yhdessä vanhempien kanssa. (Stakes oppaita 2005, 9) ”Siihen kirjataan lapsen vahvuudet, yksilölli-

nen kehitys, sen tukeminen sekä lapsen perheen kanssa tehtävän yhteistyön muodot.” (Porin kaupungin sosiaalitoimen päivähoidon VASU, 2006) Se ohjaa lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamista. (Stakes oppaita 56 2005, 9)

Kasvatus on kiinteästi sidoksissa kulttuuriin ja yhteiskuntaan. Yhteiskunnan muutokset vaikuttavat varhaiskasvatuksen tavoitteiden asettamiseen, toteuttamiseen ja arviointiin. Kasvatuksen ihanne on kehittää yhteiskuntaa ja koko maailmaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tulee nähdä yhteisiksi toimintaperiaatteiksi ns. koko yhteiskunnan pelisäännöiksi. Varhaiskasvatus on prosessinomaista toimintaa, siihen vaikuttavat monet tekijät. Valtakunnallisesti sitä ohjaavat lait ja asetukset, valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Kunnallisella tasolla varhaiskasvatusta ohjaavat kunnan omat linjaukset ja strategiat, kunnan ja yksikön välinen, yksikkökohtainen sekä lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Nämä kaikki säädökset ja asiakirjat kokonaisuutena pyrkivät takaamaan varhaiskasvatuksen toimivuuden ja jatkuvan kehittämisen. (Stakes oppaita 56 2005, 8- 9)

Koska varhaiskasvatus on monimuotoista toimintaa, se edellyttää eri tahojen yhteistyötä. Verkostoyhteistyötä tehdään laajalti koko sen verkoston kanssa, joka palvelee lasta ja perhettä ja tarpeen vaatiessa jopa seudullisesti. Yhteistyötahoja ovat esimerkiksi, opetus-, sosiaali-, terveys-, kulttuuri- ja liikuntatoimi sekä järjestöt. Yhteistyön tavoitteena on pyrkiä luomaan järjestelmä, joka takaa lapselle mahdollisimman hyvän kasvun, kehityksen ja oppimisen ympäristö ja jonka avulla pystytään seuraamaan näiden tasapainoista edistymistä. Järjestelmän tavoitteena on havaita ajoissa mahdolliset riskitilanteet ja puuttua niihin lapsen edun nimissä. Tällaisissa tapauksissa, esimerkiksi, kun neuvotellaan yksittäisen lapsen asioista tai tarvitaan viranomaisten puuttumista, tulee lapsen etua palvelevat periaatteet ja yhteistyökäytännöt olla sovittuina sosiaalitoimen palvelutahojen kesken. (Stakes oppaita 56 2005, 10)

5.2 Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksen kehittämisenä

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 31) lasten vanhempien ja henkilöstön tasa-arvoista vuorovaikutusta, sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Ensisijainen kasvatusvelvollisuus ja -oikeus on lapsen omilla vanhemmilla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan vanhempien tulee voida vaikuttaa sekä päivähoitoyksikön että kunnan varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja arviointiin. Vanhempien ja päivähoiton keskinäisen yhteistyön merkitys on siinä, että se luo paremman perustan päivähoiton suunnittelulle lapsen todellisten tarpeiden mukaan. Lapsen vanhemmat voivat osallistua kasvatustalutukseen, vanhempainiltoihin, juhliin tai vaikkapa vanhempainneuvostoon ja vaikuttaa myös siten päivähoiton toimintaan. Yhteistyösuhde perustuu kunnioitukseen ja luottamukseen, jossa molemmat osapuolet voivat ilmaista välittömästi mahdollisen huolensa lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17) Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on syventää kasvattajien ja vanhempien kohtaamisia. Tämä tavoite mahdollistuu kun ammatillinen asiantuntemus ja vanhempien lapsensa tuntemus ovat dialogissa keskenään. (Hujala-Huttunen & Nivala 1996, 36)

Kasvatuskumppanuus alkaa lapsen tarpeista ja lapsen edun toteuttamisesta. Tavoitteena on, että lapsi kokee tulevaisuutensa kokonaisvaltaisesti nähdyksi, kuulluksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Havainnointi ja havaitseminen on tärkeää niin leikeissä, kokemuksissa, tarpeissa kuin toimissakin. Kasvatuskumppanuus vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Tätä tehtävää varten kasvattaja tarvitsee tietoa lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen merkityksestä, jotta voisi edistää ja tukea sitä. Henkilöstön tehtävänä on huolehtia, että kasvatuskumppanuus sisältyy osana yhteistyöhön ja varhaiskasvatukseen. Kasvatuskumppanuudessa vanhemmat ja henkilöstö pyrkivät tunnistamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen erityisen tuen tarvetta, johon he etsivät yhdessä lapselle sopivan toimintatavan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17- 23)

5.3 Kasvatusvastuu

Ensisijainen lasten kasvatusvastuu sekä kasvatusoikeus on Suomessa lasten vanhemmilla. Myös yhteiskunta pitää itseään kasvatusvelvollisena ja ylläpitää siksi mm. koulutusjärjestelmää. Yhteiskunnan tarjoamissa kasvatustalvuluissa työskentelee suuri joukko ammattikasvattajia, joiden tehtävä on tukea vanhempia kasvatusstyössä. Kasvatusvastuulla tarkoitetaan alaikäisen lapsen kasvattamista. Kasvattaja on vastuussa sekä yhteiskunnalle että erityisesti lapselle. Kasvattajan on aina ajateltava kasvatettavan parasta. Kasvatusvastuun idean perustana on ihmis- ja kasvatusnäkemys. Tämän näkemyksen mukaan pieni lapsi on avuton, tarvitsee kasvatusia eikä kasva itsestään. Kasvatus sitoutuu arvoihin ja tukee sekä edistää kasvatettavan itsekä tulemista ja vastuuseen kasvua. Kasvatuksen tulee olla kunnioittavaa, turvallista, välittävää ja ohjaavaa. (Hellström 2007)

5.4 Asiakkuus

Päivähoitohenkilöstöllä on lain mukainen velvollisuus tukea vanhempia kasvatusstyössä ja päiväkotia onkin merkityksellinen taho lasten kasvatuksessa. Vanhemmuuden tukemisen tulee lähteä perheen omista tarpeista ja tilanteista. Vanhempien ja kasvattajien tehtävänä on luoda lapselle suotuista ja joustava kasvulosuhde. Varhaiskasvatuspalveluihin tulisi luoda sellaisia toimintatapoja, jotka edesauttavat perheiden omien sosiaalisten verkostojen kehittymistä. Vanhemmille tulisi antaa mahdollisuus osallistua hoidon suunnitteluun sekä arviointiin. Perheiden eli asiakkaiden palautetta tulee arvostaa ja mahdollisuuksien mukaan hyödyntää palvelujen arvioinnissa ja kehittämisessä. (Koivula 2004, 73, 77- 80)

Päivähoitohenkilöstön ja vanhempien välille muodostuu kasvatuksellinen kumppanuus. Näiden kumppaneiden tulee tukea toisiaan lapsen kasvuun, oppimiseen ja kehitykseen liitetyissä seikoissa. Käytännössä tämä kumppanuus näkyy vuorovaikutuksena. Vuorovaikutus ja yhteistyö ovat olennainen osa hyvää kasvatusia. Lapsen hyvinvoinnin turvaa tieto ja asiantuntemus, jotka kasvavat tiiviin yhteistyön ansiosta. Vuorovaikutuksen toimivuus koros-

tuu erityisesti vaikeiden asioiden esille tuomisessa eli huolen aiheen puheeksi ottamisessa. (Koivula 2004, 79- 81)

Jokainen perhe on yksilöllinen ja sen mukaisesti tulisi myös toimia. Osalle vanhemmista oma elämänhallinta voi olla niin vaikeaa, että voimavarat eivät riitä kaikkeen, jolloin lasten kasvatus saattaa jäädä enemmän päivähoidon huolehdittavaksi. Näille vanhemmille päivähoiton tulisi erityisesti antaa tukea ja neuvoja vanhemmuuden tehtäviin. Tuen on lähdettävä perheen tarpeista, käsityksistä ja arvoista. Osa vanhemmista voivat puolestaan vaatia lapsilleen erityisen laadukasta hoitoa, kasvatusta ja ympäristöä. Suurin osa vanhemmista on kuitenkin jotain näiden kahden väliltä, joiden kanssa yhteistyö sujuu luontevasti ja sujuvammin. Jokaisen perheen kanssa on pyrittävä tekemään mahdollisimman kattavaa ja hyvää yhteistyötä lapsen parhaaksi. Vanhemmat ovat lastensa asioiden asiantuntijoita ja sen vuoksi heiltä saa paljon arvokasta tietoa. Päivähoiton tulee puolestaan tukea korostamalla perheen positiivisia voimavaroja ja vahvistamalla niitä. (Koivula 2004, 82- 83, 85)

6 HYVINVOINTI-AJATTELUN LÄHTÖKOHDAT

Hyvinvointi käsite kuuluu ja näkyy kaikkialla. Käsitettä käytetään hyvinkin huolettomasti. Kuitenkaan moni ei varmasti tule ajatelleeksi, mitä kaikkea hyvinvointi kokonaisuudessaan sisältää. Hyvinvointiin vaikuttavat monet tekijät, jotka muuttuvat ajan kuluessa ja vaikuttavat osaltaan siihen, että hyvinvoinnin yleisinä pidetyt kriteerit muuttuvat. Hyvinvoinnin kriteerit ovat myös tulkinnanvaraisia, joten toinen ihminen voi pitää hyvinvoinnin edellytyksinä aivan erilaisia asioita kuin toinen. Loppujen lopuksi sille on hyvin hankala, ellei mahdotonta antaa täydentävää määritelmää, joka ymmärtäisi sen monisäikeisyyden ja tavoittaisi kaikki sen ulottuvuudet.

Hyvinvointia tarkastelevat yhteiskuntatieteelliset peruslähestymistavat voidaan jakaa kah-

teen tyyppiin; Tarve- ja resurssipohjaisiin lähestymistapoihin. Tarvepohjainen tapa tarkastelee hyvinvointia toteutuneena tilana ja resurssipohjainen taas toteutuvana tilana. Näiden kahden lähestymistavan mukaan, voidaan hyvinvoinnin kysymyksenasetteluksi muodostaa se, tarkastellaanko sitä tarpeiden tyydytyksenasteen vai käytettävissä olevien resurssien kautta. Nämä kaksi lähestymistapaa eivät ole toisiaan poissulkevia ja niihin molempiin on luokiteltu erilaisia asioita, jotka sopivat lähestymistapoihin. Näissä luokituksissa on hyvin paljon samankaltaisuutta, jolloin ne tukevat toisiaan. (Marski 1996, 12, 14, 15).

Tarveteoreettinen lähestymistapa on näkökulma, jonka mukaan hyvinvointi on tila, jossa ihminen saa keskeiset tarpeensa tyydytyksi ja hyvinvointi lisääntyy. Ongelmana tarvepohjaisessa tavassa on kuitenkin se, kuka määrittelee mitä ovat keskeiset tarpeet ja millainen on niiden tärkeysjärjestys. Mitkä ovat universaaleja tarpeita? (Marski 1996, 12) Tässä kohtaa voi havaita hyvinvointi käsitteen tulkinnanvaraisuuden: joku toinen voi tulkita tarpeikseen jotakin aivan muuta kuin toinen ja asettaa ne aivan päinvastaiseen tärkeysjärjestykseen.

Tarpeiden määrittelyssä ongelmana on siis se, miten ne voisi määritellä universaaliksi sopivaksi kategoriaksi. Ongelman luonne on lähtöisin jo kaukaisilta ajoilta asti. Tarve käsitteen käyttäminen on todennäköisesti saanut alkunsa psykologiasta, Abraham Maslowin tarvehierarkisesta teoriasta. Se määrittelee tarpeet ensisijaisuusjärjestyksessä, jossa alempana olevien tarpeiden pitää olla tyydytettyjä, ennen kuin ylemmät voivat tyydyttyä. Teoria ei ota huomioon minkään muiden, esimerkiksi yleisesti yhteiskunnassa vallitsevien tekijöiden vaikutuksia. Teoriassa tarkastellaan tarpeita hyvin kapeasta näkökulmasta ja ajatellaan niiden olevan universaaleja kaikille ihmisille samalla tavoin hierarkisessa järjestyksessä. (Marski 1996, 12) Ongelmaksi muodostuu tarvehierarkiassa myös se, että erilaisia näkökulmia niiden tarkasteluun on monia, joista jokainen tarkastelee hyvinvoinnin kannalta oleellisia tarpeita omasta näkökulmastaan käsin ja pitää sitä oikeana katsantona. Jos taas yritetään tarkastella hyvinvointia näistä kaikista näkökulmista käsin, käy helposti niin, että kaikki vaikuttaa kaikkeen, eikä lopputuloksessa ole mitään järkeä. Näitä seikkoja vasten tarveperustainen hyvinvoinnin määrittely näyttää hyvin pulmalliselta. (Marski 1996, 14)

Toinen hyvinvoinnin tutkimisen mahdollisuus on tarkastella resursseja, jotka mahdollistavat tarpeiden tyydyttämisen. Pohjoismaisen hyvinvointitutkimuksen mukaan ihminen kykenee tietoisesti ohjaamaan tarpeidensa tyydytystä resurssien avulla, jotka hallitsevat. Nämä resurssit voivat olla aineellisia (esim. asunto, raha) tai aineettomia (sosiaaliset suhteet). Kuten jo aiemmin kävi ilmi resurssi- ja tarvelähtökohdan luokitukset ovat hyvin samankaltaisia. Siksi niiden ongelmat ovat myös samankaltaisia. Myöskään resurssien ensisijaisuudesta tai universaalisuudesta ei vallitse yksimielisyyttä. Samankaltaisuus näkyy myös siinä, että toiset resurssit edellyttävät toisten resurssien toteutumista. Tämä näkyi tarvehierarkia - teoriassa, jossa alemmat tarpeet säätelivät ylempien täyttymistä. Resurssipohjainen lähtökohta unohtaa helposti elämänlaadulliset ulottuvuudet ja korostaa pelkästään resurssien hankkimisen ja niiden realisoimisen tärkeyttä. Tällöin ihmisen itsensä toteuttamisen ja kasvun tarve jää huomiotta. (Marski 1996, 14 – 15)

Tarve- ja resurssipohjaisten lähestymistapojen sopivana välimuotona voidaan pitää menestyneen sosiologin ja tutkijan Erik Allardtin tunnettua kolmijakoa having- loving- being. Allardtin teoria tarkastelee hyvinvointia tarpeiden tyydytyksen kautta. Hänen mukaansa on olemassa kolmenlaisia tarpeentyydytystapoja. Jotkut tarpeet ovat sellaisia, että niiden tyydytys määritellään yksilön omistamien tai hallitsemien resurssien avulla. Toiset taas määritellään tyydyttyväksi sen perustella, miten ihminen käyttäytyy suhteessa muihin ihmisiin. Esimerkkinä voidaan pitää rakkautta, joka käsitetään suhteena, jossa ollaan sekä antavana, että vastaanottavana osapuolena. Kolmantena ovat tarpeet, jotka määritellään tyydyttyvän sen perusteella, mitä ihminen on suhteessa yhteiskuntaan. Ne ovat itsensä toteuttamisen tarpeita, jotka ovat vieraantumisen vastakohta, jolloin ihminen on oma itsensä, eikä pelkästään osa kokonaisuutta, joka määrittelee hänen merkityksensä. Tämä kolmijako (having, loving, being) määrittelee siis elintasoja, (esim. tulot) yhteisyssuhteita (esim. perhe- ja ystävyssuhteet) sekä itsensä toteuttamisen muotoja (esim. arvot, politiikka, mielenkiinnon kohteet). Allardtin näkökulma on yksilökeskeinen ja lähtökohtana on yksilön tarpeentyydytys, jossa tarpeentyydytys ja arvonanto tuottavat resursseja. (Allardt 1976, 37- 38) Allardtin teoriaa voidaan pitää selkeänä ja ymmärrettävänä, hyvinvoinnin kuvaajana, vaikkei sekään täysin ongelmaton ole, kuten aiemmin jo esille tulleet tarve - ja resurssipohjaisten lähestymistapojen ongelmien ilmeneminen osoittaa.

Vaikka hyvinvointia määriteltäisiin mistä näkökulmasta tai minkä mittarien avulla tahansa, voidaan sitä jossakin määrin aina pitää mielivaltaisena. Tästä huolimatta hyvinvoinnin määrittelyä ja tutkimista tarvitaan kokoajan, jotta erilaisten menetelmien kehittäminen sen parantamiseksi olisi mahdollista. Hyvinvointitutkimuksissa pitää kuitenkin muistaa asennoitua määritelmiin avoimesti hyväksyen niiden monimuotoinen suhde erilaisiin tekijöihin, jonka vuoksi tutkimustuloksia ei tule allekirjoittaa ehdottomina totuuksina. (Marski 1996, 17- 18)

7 VARHAINEN PUUTTUMINEN

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan lapsen asioihin tarttumista silloin, kun aikuisessa herää jokin huoli lapsesta. Huolen aiheet voivat liittyä esimerkiksi lapsen hyvinvointiin, käytökseen, kehitykseen, elämäntilanteeseen tai olosuhteisiin. Varhainen puuttuminen tarkoittaa sekä ennalta ehkäisevää toimintaa että korjaavaa toimenpidettä. Varhaisessa puuttumisessa on kyse huolen aiheuttajasta, uusien ongelmien ehkäisystä ja lapsen sekä hänen ympäristönsä kannustamisesta tarpeiden mukaisesti. Varhaisessa puuttumisessa on otettava huomioon lapsen elämänpiiri ja ympäristö kokonaisuutena. Koti ja päivähoito muodostavat pienelle lapselle välittömän ympäristön, jossa ihmisten vuorovaikutus ja yhteistoiminta vaikuttaa lapsen hyvinvointiin. (Huhtanen 2004, 188- 191)

Varhaisessa puuttumisessa keskeinen piirre on moniammatillinen lähestymistapa, sillä eri alan asiantuntijat tuovat yhteistyöhön oman tietämyksensä ja taitonsa. Varhaisella puuttumisella pyritään ehkäisemään mahdollisia riskejä, jotka vaarantaisivat lapsen hyvinvointia sekä vastataan erityisen tuen tarpeisiin. Ennalta ehkäisevän toiminnan kohteena voi olla yksilö, ryhmä tai riskitilanne. Monet ongelmat heikkenevät lapsen kehityksen myötä sekä sopivien kasvatusmallien löytyessä että ammattilaisten ohjaustapojen myötä. Joidenkin lasten ongelmat jatkuvat, joka saattaa aiheuttaa syrjäytymistä sekä käyttäytymishäiriöiden

ja oppimisvaikeuksien mahdollisuuksia. Näiden ongelmien syntymistä pyritään vähentämään perhekeskeisyydellä, vuorovaikutuksella, tukemalla positiivista käyttäytymistä ja osallistamalla aktiivisesti ympäristön tarjoamiin virikkeisiin. Tällä työotteella rohkaistaan ja vahvistetaan lapsen ja perheen mukanaoloa ja osaamisenalueita. (Huhtanen 2004, 189-208)

8 LAPSEN PERUSTARPEET

8.1 Uni

Lasten unitottumukset eivät ole automaattisia ja luonnostaan muodostuvia, vaan ne joudutaan luomaan ja rakentamaan. Lasten unentarpeissa ja valverytmissä tapahtuu lapsen ensimmäisten vuosien aikana paljon, jopa nopeitakin muutoksia. Keskeisin eroavuus valverytmiin aikuisiin nähden on pienen lapsen päiväunitarve tasapainottamaan arjen lepomäärää. Valve-unirytmien tulisi olla johdonmukainen ja arjen sisällöstä huolimatta melko samankaltainen. Vanhempien sekä hoitajien tulisi pystyä tukemaan lasten säännöllisiä rytmejä sekä mukauttamaan omaa elämänrytmiään ja aikataulujaan niiden mukaisesti. Eheään unirytmien tarvitaan säännöllinen aikataulu, katkeilematon uni sekä riittävän pitkäkestoinen uni lapsen tarpeiden mukaisesti. Päiväunihetkeä olisikin hyvä rauhoitella hyvissä ajoin esimerkiksi valoja himmentämällä ja rauhallisilla toimilla. Levottoman ruokailun jälkeen ei ole hyvä siirtyä suoraan unen maille, sillä rauhattomuus saattaa jatkua ja häiritä näin tulevan unen laatua. (Siren-Tiusanen 1996, 41- 42)

Lasten olisi hyvä saada totuteltua pienestä pitäen itse uneen rauhoittumista ja nukahtamista. Monille lapsille päiväunihetki tuo tullessaan enemmän vaikeuksia kuin yöunet, sillä pimeäntuloon liittyvät muutokset puuttuvat päivällä. Sänkyyn siirtymisen ajankohdan enna-

kointi on tärkeää, sillä rauhoittavat toimet on ehdittävä aloittamaan ennen kuin lapsi on liian väsynyt suorittamaan niitä. Mikäli valveillaolo pitkittyy, lapsi saattaa muuttua yliväsyneeksi ja stressaantuneeksi, jolloin nukahtaminen sekä unessa pysyminen vaikeutuu. Univajaus heikentää oppimista, tarkkaavaisuutta ja keskittymiskykyä sekä aiheuttaa väsymystä ja mielialavaihtelua. Tämän vuoksi unihetkeen tulee valmistautua hyvin ja huolellisesti lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. (Siren-Tiusanen 1996, 42- 44, 53)

8.2 Ravitsemus

Lapsen kasvuun tarvitaan riittävää ravintoa sekä lepoa, liikuntaa ja tasapainoa kaikin tavoin. Ravitsemus vaikuttaa lapseen monelle eri tavalla, sillä ihanteellinen ruokavalio mahdollistaa toimivan elimistön sekä monien rauhasten uusiutumisen ja toimimisen. Lapsen ruokavalion tulee olla monipuolinen ja vaihteleva, josta löytyy sekä kasviksia että marjoja, hedelmiä, kuituja, maitotuotteita, lihaa ja kalaa. Sokeria, suolaa ja rasvaa tulee sisältyä ruokiin kohtuullisesti. Oikea lautasmalli on hyvä opettaa alusta alkaen lapsille tutuksi. Aterioiden ja välipalojen säännöllisyys on merkittävä asia lapselle ja tärkeä osa arkea. Päivän aikana tulee lapsen saada kaksi lämmintä ruokaa, aamu-, väli- ja iltapalan. Välipalan tarkoitus on olla täysipainoinen pieni ateria, eikä suinkaan makeanhimon täyttäjää. (Fogelholm 1996, 164- 167)

Nykyään kaiken kiireen ja työaikataulujen keskeltä on toisinaan vaikeaa löytää perheenjäsenille yhteistä hetkeä, jolloin jokainen perheeseen kuuluva saisi mahdollisuuden purkaa päiväänsä, tunteuksiaan ja ajatuksiaan. Tällaisessa tilanteessa korostuu yhteenkuuluvuuden tunne, läheisyys, välittäminen ja kunnioitus. (Isokorpi, 2004, 140- 141) Ruokailu on toivottavasti monelle perheelle säännöllinen yhdessäolotilanne, jossa lapset oppivat tapoja ja ihmisten välisiä suhteita. Ruokailun tulisi olla mukava hetki kaikille, jolloin ruokailijat istuvat rauhassa samassa tilassa ja nauttivat pöydän antimista ja toistensa seurasta. Ihanteellista on, että aikuiset antavat kotona esimerkin myös terveellisistä ruokailutavoista. (Fogelholm 1996, 169)

8.3 Liikunta

Varhaislapsuus on arvokasta oppimisen ja kehityksen aikaa. Merkittävin osa oppimisesta tapahtuu leikeissä, lapsen omissa kokeiluissa sekä tutkivissa toiminnoissa, joita aikuisen tulisi tukea, kehittää ja kannustaa. Aikuisten tulisi myös rohkaista lapsia luottamaan omiin kykyihinsä ja ilmaista itseään. Lapselle on hyvä tarjota onnistumisen elämyksiä ja tukea hänen minäkuvan kehittymistään vuosien aikana. (Karvonen 2003,12- 14)

Leikki luo lapselle voimaa ja mahdollisuuksia, mutta sille tulee myös antaa riittävästi aikaa, tilaa ja huomiota. Nykyään on yhä enemmän siirrytty ulkoleikeistä sisäleikkeihin, joka samalla karsii mahdollisuuden tilan-, äänen- ja mielikuvituksen käyttöön. Ulkoleikit luovat lapsille monipuolisemman virikemahdollisuuden kuin mitä sisätilat ainoastaan tarjoavat. Lapsille tulee liikkumisessa tarjota mahdollisuuksia moneen, kuten esimerkiksi kierimiseen, juoksemiseen, hyppimiseen, pyörimiseen, tanssimiseen ja keinumiseen. Lapsen ikä ei ole este liikunnan monipuolisuudelle. Kaksivuotiaat lapset kiipeävät, rakastavat juoksuleikkejä, osaavat heittää palloa ja kykenevät toimimaan ilman fyysisistä tukea. Seuraavien vuosien aikana lapsen kanssa voi leikin kautta harjoitella liikkumista leikin säännöillä, tasapainoharjoituksia ja musiikin kanssa liikkumista. Lapsen lähestyessä kuudetta ikävuottaan, hänen kanssaan voi harjoitella juoksu-, hyppy- tai heittokilpailujen alkeita, sääntöjen noudattamista ja erilaisia pienjoukkue leikkejä sekä haasteiden asettamista. (Arvonen 2007,17-19)

Yhteiset leikit luovat tilanteita, joissa olennaista on yhteenliittyminen, mukana oleminen, ryhmäytyminen ja leikin ja tunteiden jakaminen. Tärkeä osa liikunnassa on toisilta lapsilta oppiminen ja omaksuminen. Liikunnan perustavoitteena on liikuntatottumusten pohjan luominen, leikkien ja liikkumisen säännöllisyys sekä jokapäiväisyys. (Karvonen 2003, 12-16) Aikuisten tavoitteena on luoda lapselle mahdollisuudet toteuttaa itseään ja toimia itse toiminnan taustatukena sekä ohjaajana. Päivittäisessä aktiivisuudessa spontaanius kehittää lasta sekä fyysisesti että sosiaalisesti. (Numminen 2000, 51- 52)

8.3.1 Välineiden merkitys

Välineet tuovat lapsille iloa, elämyksiä ja vaihtelua liikkumiseen. Lapset tutkivat ja kokeilevat luonnollisesti erilaisia tavaroita. Välineiden ei tarvitse olla kovinkaan ihmeellisiä, vaan mielikuvituksen kautta mistä tahansa purkista tai laatikosta voidaan muodostaa jokin lapselle mieluisa esine. Leikkiessään ja käsitellessään välineitä, he oppivat esineiden ominaisuuksista, ympäristöstä ja itsestään liikkujina. ujoimmatkin liikkujat saadaan usein houkutetuiksi mukaan leikkiin välineiden avulla. Välineet myös helpottavat keskittymistä ja leikin idean ymmärtämistä. Välineet auttavat myös lapsia yhdistämään omia aistejaan ja ruumiinosien yhteistyöskentelyä. Välineiden käytöllä pyritään vaihteluun, ryhmätyöskentelyyn, luomaan onnistumisen tunteita, oppimaan käsitteitä, kehittämään liikunnan perusmuotoja ja kehittämään koordinaatiota. (Karvonen 2003, 159- 160)

8.3.2 Tilan määrä

Tilanpuute on usein tuttu asia päiväkodeissa, joissa lapset tarvitsisivat riittävästi tilaa suuren liikkumistarpeensa vuoksi: lapset harjoittelevat paikasta toiseen siirtymistä monin erilaisin tavoin, liikkuvat paljon sekä kuljettavat leluja ja tavaroita edestakaisin. Tiloihin ei välttämättä voi vaikuttaa, mutta niiden käyttömahdollisuuksiin voi. Pienissä ja ahtaissakin tiloissa pystyy liikkumaan, jos järjestelee tavaroita toisella, uudella tavalla. Huoneissa ei kannata säilyttää tarpeetonta tavaraa tai huonekaluja, sillä levottomuus pienten lasten keskuudessa voi johtaa kaatumisiin ja loukkaantumisiin. Kyse on siis ennalta ehkäisevästä toiminnasta sekä turvallisuuden luomisesta. Mikäli lasten liikkumis- ja leikkimahdollisuuksista ei huolehdita, lasten arjesta jää puuttumaan paljon iloa ja tyydytystä. (Karvonen 2003,16)

8.4 Sosiaalinen vuorovaikutus

Vuorovaikutus määritellään molemminpuoliseksi riippuvuudeksi vähintään kahden henkilön välillä. Tällainen vuorovaikutus muodostuu tunteista, tahdosta, ajattelusta ja toiminnasta. Vuorovaikutus on siis ihmisten välistä antamista ja saamista sekä sanallisesti että sanattomasti. (Kemppinen 1998, 2-3) Vastavuoroisuus mahdollistaa peilaamaan omaa minuutta ja saada siten tietoa itsestään sekä muista ihmisistä. Tunne-elämän kehittyminen ja hyvän elämän tavoittelu edellyttää ihmisistä vuorovaikutustaitoja. Hyvä vuorovaikutus jättää vuorovaikutukseen osallistuville osapuolille hyvän olon tunteen, jossa kaikki saavat viestinsä perille ja tulevat ymmärretyiksi. (Alijoki 1998, 14)

Lapsuus on vuorovaikutuksen harjoittelun aikaa. Vuorovaikutustaidot lapset oppivat mallioppimisena vanhemmiltaan, kasvattajiltaan ja omilta läheisiltään, joita lapsi tapaa. Lapsi on altis erilaisille arjen vaikutuksille, joista kasvattaja on vastuussa. Kasvattajilta opitaan mitä ja miksi toimitaan. (Kemppinen 1998, 189) Vuorovaikutustaitojen kehittämisessä kielen ja puheen oppimisella on ratkaiseva merkitys, sillä puhe mahdollistaa vuorovaikutuksen monipuolisuuden ja ajattelun kehityksen. Lapset oppivat nopeasti erilaiset äänensävyt ja eleet, jotka lapsi omaksuu omaan käyttöönsä. Hyvässä vuorovaikutuksessa käytetään mahdollisimman kattavasti eri aisteja. (Alijoki 1998, 14)

Lapsen suhde ympäristöön on tärkeää lapsuudessa. Lapsen saama palaute tulisi olla pääosin myönteistä, sillä hän muodostaa tulevaisuutensa myönteisen minäkuvan perustalle. Mikäli lapsen arkeen ja vuorovaikutukseen kuuluu valehtelu, syyttely ja kiusaaminen, se jättää varmasti jäljen lapseen. Lapsen ei ole hyvä kuulla aikuisten asioita eikä myöskään saada osakseen kilpailuttamista, sillä tilanteet saattavat aiheuttaa ristiriitatilanteita, joissa lapsi ei koe kykenevänsä vastaamaan hänelle asetettuihin vaatimuksiin. (Kemppinen 1998, 197-198)

Lapsuuden ihmissuhteet vaikuttavat siihen, kuinka he oppivat suhtautumaan muihin, lähestymään ihmisiä ja kokemaan tyydyttäviä sosiaalisia suhteita. Myönteisten sosiaalisten suhteiden solmimista ehkäisee lapsuuden aikaiset epäsuotuisat kokemukset sekä myönteisten

ihmissuhteiden puute. Vähitellen lapselle muodostuu tärkeäksi ja keskeiseksi osuudeksi ystävyysuhteet, jotka voivat tarjota luottamusta, virikkeisyyttä ja omanlaistansa seuraa. Lapset saattavat viettää suuren osan päivästänsä päivähoitossa, jolloin luonnollisesti toverussuhteet muodostuvat ja toimivat osaltaan päivähoitoaikana. (Aho & Laine 1997, 177-178) Monille lapsille päivähoitopaikka on tärkeä ja merkittävä ihmissuhteiden vuoksi ja siksi niitä tulisi myös tukea ja kannustaa. Hyvät ihmissuhteet ja erityisesti myönteiset kontaktit ystävien kanssa luovat perustan lapsen henkisellem hyvinvoinnille ja tasapainoiselle persoonallisuuden rakentumiselle. Tunnetila, jossa on arvostettu, kunnioitettu ja rakastettu, antaa jokapäiväisen hyvänolontunteen. (Alijoki 1998, 27- 29)

Läheisellä ystävyydellä on suuri merkitys ja tuki lapsen emotionaaliselle kehitykselle. Ystävyys tarjoaa kiintymyksen, hyväksytyksi tulemisen, yhteenkuulumisen ja toveruuden tunteita sekä tukea ja varmuutta. Parhaimmillaan ystävykset vahvistavat toistensa itsetuntoa ja itsetuntemusta sekä tukevat toistensa identiteetin rakentumista. Ystävät näkevät toistensa sisäisen luonteen, rohkaisevat toisiaan, saavat varmuutta itseensä ja kokevat siten olevansa henkisesti vahvempia. (Aho & Laine 1997, 178)

Ystävystyminen ja toveruuden ylläpitäminen edellyttävät tietynlaista herkkyyttä ja hienotunteisuutta sekä muita sosiaalisia taitoja, kuten ryhmäytymistä, konfliktitilanteiden hallitsemista, toisten tukemista ja muiden sekä itsensä hyväksymistä. Lapsen omaksuessa vastavuoroista käyttäytymistä, hän osaa käyttää sitä myös muissa sosiaalisissa suhteissaan. Tämnäkaltaisia taitoja opitaan vain vuorovaikutuksessa muiden lasten kanssa yritysten ja erehdysten sekä esimerkkien kautta. (Aho & Laine 1997, 179)

9 PÄIVÄKODIN TURVALLISUUS JA TERVEELLISYYS

Viime vuosien aikana yhteiskuntaamme ovat puhuttaneet lasten päivähoitossa lapsille sattuneet tapaturmat, onnettomuudet ja lasten karkaamistapaukset. Samalla on pohdittu, ovatko päivähoitoon liittyvät riskit riittävän hyvin päivähoitopaikkojen tiedossa ja kuinka ne otetaan huomioon päivähoiton toiminnan ja tilojen suunnittelussa ja valvonnassa. Lasten päivähoiton tulee olla laadultaan hyvää ja lasten tulee turvallisesti saada kehittää itseään ja toimintaansa ympäristöönsä hyväksikäyttäen.

9.1 Turvallisuuden lainsäädännöllinen tausta

Päivähoiton turvallisuus käsittää varhaiskasvatustyön turvallista toteuttamista päivähoitossa. Päivähoiton järjestämisestä säädetään lasten päivähoitosta annetussa laissa (36/1973, päivähoitolaki) ja lasten päivähoitosta annetussa asetuksessa (239/1973, päivähoitoasetus). Päivähoitolaissa päivähoiton tulee olla kaikilta olosuhteiltaan lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivaa. (Saarsalmi 2008, 13)

Päivähoitolain lisäksi yksityisten päivähoitopalveluiden osalta on säädetty täydentävä laki ja asetu yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta (603/1996 valvontalaki). ”Valvontalaki on luonteeltaan yleislaki, minkä johdosta erityislakien säännöksiä, tässä tapauksessa päivähoitolain ja –asetuksen säännöksiä, noudatetaan silloin, kun ne ovat yleissäännöksiä yksityiskohtaisempia tai tiukempia. ”Lain tavoitteena on se, että päivähoiton säännöksiä tulee soveltaa myös yksityisessä päivähoitossa. (Saarsalmi 2008, 14)

Päivähoitolaki ja asetus, sekä laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta ovat keskeisiä säädöksiä, jotka ohjaavat päivähoiton turvallisuutta. On olemassa muitakin lakeja, jotka määrittelevät päivähoiton turvallisuuteen liittyviä asioita. Tällaisia lakeja ovat; työturvallisuuslaki (738/2002), jolla pyritään turvaamaan työntekijöiden työkyky sekä ehkäisemään ja

välttämään työympäristöstä aiheutuvia työntekijöiden terveydellisiä haittoja. Työntekijän etua, oikeuksia ja tarpeita suojelee myös muut säädökset, kuten laki (44 /2006) ja asetus (954/1973) työsuojelun valvonnasta sekä työterveyshuoltolaki (1383/2001). Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004; KuTul) ohjaa myös päivähoiton turvallisuutta. Sen mukaan palvelun tarjoajat ovat velvollisia tarjoamaan kuluttajille turvallisia palveluja. Sitä sovelletaan sekä yksityisiin, että kunnallisiin päivähoitopalveluihin. Elintarvikelaki (23/2006) sisältää nimensä mukaisesti kaikki ne säädökset, jotka koskevat elintarvikkeiden turvallisuutta. Sen mukaan päiväkodin keittiön tulee olla kunnan elintarvikeviranomaisen hyväksymä. Pelastuslaissa (468/2003) ja – asetuksessa (787/2003) tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisystä, pelastustoiminnasta ja väestönsuojelusta. Jokaisen rakennuksen omistajan tulee toimia vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja varautua mahdollisiin pelastustoimiin. Pelastusasetuksen mukaan yli 25 hoitopaikkaisen yksikön tulee laatia pelastussuunnitelma. (Saarsalmi 2008, 15- 16)

Terveydensuojelulaissa (763/ 1994) säädetään yksilön ja väestön terveyden ylläpitämisestä ja edistämisestä. Lain tarkoituksena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa elinympäristöstä tekijöitä, jotka ovat terveydelle haitallisia (Saarsalmi 2008, 18). Lain mukaan kunta on velvollinen valvomaan päivähoitotilojen terveydellisiä olosuhteita. Tätä tehtävää suorittaa terveydensuojeluviranomainen (Huotari & Puttonen 2001, 36). Kunnalla on ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, joka koskee säännöllistä valvontaa terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Säännöllisten tarkastusten tiheys riippuu valvottavan kohteen riskiarviointiin, jonka kunta tekee (Saarsalmi 2008, 19).

9.2 Päivähoidon ulkoilualue

Viranomaisen tulee selvittää, ettei maaperästä kulkeudu haitallisia aineita (esim. radonia) rakenteiden läpi ja aiheuta näin terveyshaittaa. Maaperän tulee lisäksi olla kuiva ja sadevesijärjestelmän toimiva, kosteusvaurioiden välttämiseksi (Huotari & Puttonen 2001, 37). Päivähoitoyksikön piha-alue tulisi olla tasainen, eikä sen pinnanmuodostus saisi vaihdella suuresti. Vaihteleva pinnanmuodostus tarjoaa lapsille, toki erilaisia toimintamahdollisuuksia.

sia, mutta liian jyrkkä vaihtelu, saattaa aiheuttaa vaaratilanteita. Esimerkiksi lammikot, jotka jäätyneenä ovat erittäin liukkaita (Saarsalmi 2008, 67).

Päivähoitoyksikkö tulisi sijaita mahdollisemman meluttomalla ja ilmastoltaan terveellisellä paikalla. Päiväkodin piha-alueen ei tulisi olla lähellä kovaa liikennettä tai teollisuutta, tai muutenkaan kovaa melua ja saastuttavia tekijöitä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tulee päivähoitoyksikön ympärillä olla riittävä piha-alueen melusuojaus. Rakennuksen seinät ja ikkunat on oltava asianmukaisesti äänieristettyjä. Myös ilmanvaihtojärjestelmän tulee olla asianmukainen. Esimerkiksi tuloilman suodatuksessa ilmanottoaukot tulee sijoittaa mahdollisimman puhtaaseen paikkaan kauaksi liikenteen ym. aiheuttamista saasteista (Huotari & Puttonen 2001, 37).

Päiväkodin ulkoilualueeseen pitää kiinnittää muutakin huomiota kuin saasteet ja melutaso. Piha-alue tulisi olla lähellä hoitopaikkaa, niin, että siihen siirtyminen on turvallista. Ulkoilualue tulee olla aidattu, ainakin alle kolmevuotiaiden lasten hoitopaikoissa. Piha-alueen tulee olla myös riittävän valoisa. Piha-alueen valaistus pitää myös olla riittävä, valvonnan vuoksi ja tapaturmien välttämiseksi. Kuitenkin alueella tulee olla myös varjopaikka ja jos sellaista (esim. kasvillisuuden tarjoamaa) ei ole, on syytä järjestää jokin katos. Pihan pintamateriaalit eivät saa olla pölyhaittoja tai allergisia reaktioita aiheuttavia ja niiden sekä kasvillisuuden tulee olla myrkytöntä. Ulkoilualan leikkivälineiden tulee myös olla turvalliset. Siksi niiden pitää olla leikkivälineitä koskevien standardien mukaiset (SFS-EN 1176-1-1176-7, SFS-EN 1177; Huotari & Puttonen 2001, 37- 38, 40).

Piha-alueen huolto ja siisteys ovat erittäin tärkeitä turvallisuusseikkoja. Hiekoittaminen, auraaminen ja roskien poistaminen kuuluvat päiväkotien piha- alueiden turvallisuuteen. Tapaturmavaaraa aiheuttavat esineet, esimerkiksi huumeruiskut, lasipullot ym. on osattava poistaa ja hävittää oikealla tavalla. Myös leikkivälineiden kuntoa on valvottava ja huollettava säännöllisin väliajoin ja aina tarvittaessa välittömästi. Huoltotoiminta on järjestettävä niin, ettei se merkittävästi haittaa päivähoitotoimintaa. (Nurmi 2001, 82).

9.3 Päivähoidon sisätilat

Sisätiloissa kiinnitetään huomiota varsinkin ilmanlaatuun ja sen vaihtuvuuteen. Sisäilmassa ei saa esiintyä haitallista määrää mikrobeja, pölyä tai muita epäpuhtauksia. Päiväkodin tulee olla riittävän tiivis rakenteeltaan, jotta lämmöneristys on riittävä. (Työturvallisuuskeskus 2001, 36) Sisäilman lämpötilan tulisi olla + 20 C ja suhteellisen kosteuden 30- 40 %. Ilmanvaihto tulee olla riittävä, mutta se ei saa aiheuttaa vetoisuutta ja tuloilman epäpuhtaudet tulee poistaa mahdollisimman hyvin. Perusvaatimuksena päiväkodissa on koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihtojärjestelmä. Oleskelutiloissa tulee lisäksi olla ainakin yksi tuuletusikkuna ja uloskäyntien yhteydessä tulee olla tuulikaapit vetohaittojen välttämiseksi (Huotari & Puttonen 2001, 38- 39).

Päiväkodin pinta-materiaalien tulee olla ympäristöystävällisiä ja vähäpäästöisiä, niin, ettei niistä vapaudu haitallisia epäpuhtauksia sisäilmaan. Niiden tulee olla helposti puhtaana pidettäviä materiaaleja, mutta samalla turvallisia esimerkiksi liukkauden suhteen. Sisäilman laadun ja allergioiden yleisyyden kannalta olennaista on se, ettei päiväkotiin saa tuoda eläimiä. Myös huonekasvien tulee olla allergisoimattomia ja myrkyttömiä (Huotari & Puttonen 2001, 38- 39).

Sisätiloissa pitää myös valaistuksen olla riittävä. Ikkunapinta-alaa tulee olla vähintään 10 % lattia - pinta-alasta, jotta varmistetaan riittävän luonnonvalon saanti. Oleskelu ja työskentelytiloissa valaistuksen tulee olla vähintään 300 luksia. Sähkölaitteiden tulee olla turvalliset. Moniin laitteisiin on saatavilla turvalaitteita esimerkiksi turvakytkimet ja pistorasioiden tulpat. Sähköturvallisuuteen tulee jatkuvasti kiinnittää huomiota ja etsiä päiväkotiin sopivia turvallisuusratkaisuja ja mahdollisia vaarapaikkoja (Huotari & Puttonen 2001, 40).

Ryhmätilojen tulee olla riittävän väljät sisäilman laadun kannalta. Tilat tulee olla erotettavissa ovilla esim. tarttuvien tautien välttämiseksi. Päiväkodissa, jossa on useampia ryhmiä, tulee olla terveydenhoito tai eristystilaksi tarkoitettu huone, jossa on käsienspesuallas ja lähellä wc. Kullakin ryhmällä tulee lisäksi olla omat wc: t ja pesutilat ja alle kolmivuotiaiden ryhmissä näiden lisäksi tulee saniteetitiloissa olla myös alapesupaikka (Huotari & Puttonen

2001, 40).

Kuravaatteiden pesu/ kuivauspaikka tulee olla erikseen, mieluiten sisäänkäynnin lähellä. Siellä olisi hyvä olla hiekanerotuskaivo viemäritukosten estämiseksi. Myös siivousvälineille ja -aineille tulee olla oma lukollinen tilansa, jossa on vesipiste, kuivauspatteri sekä riittävästi tilaa hyllyille ja siivousvaunulle (Huotari & Puttonen 2001, 41).

9.4 Keittiö

Päiväkodin keittiön tulee olla erillään oleskelutiloista. Keittiössä pitää olla kylmäsäilytystilat, kuiva-ainevarasto sekä oma siivouskomeronsa. Ainakin isompien päiväkotien keittiössä, missä ruoka valmistetaan päivittäin pitää olla myös erillinen käsienvesuallas ja lattiakaivo. Keittiössä tulee olla oma erillinen tuloilmakoje, jotta tuloilmaa voidaan säädellä muista tiloista riippumatta. Myös henkilökunnan toimistotila pitää olla keittiön yhteydessä. Keittiössä pitää olla jätteiden lajitteluastiat ja jätehuolto toimii kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti (Huotari & Puttonen 2001, 41- 42).

9.5 Jätehuolto

Päiväkodissa tulee olla riittävästi jätteenkeruuastioita ja niille tarkoitettu tila. Jäteastiat tulee tyhjentää riittävän usein. Päiväkodin pihalla tulee olla jätekatos tai aitaus, joka tulee olla vähintään kahdeksan metrin etäisyydellä ikkunoista ja ilmanottoaukoista. Jätehuolto tulee järjestää niin, ettei se ole vaaraksi lapsille (Huotari & Puttonen 2001, 42).

9.6 Hygienia

Hygieniasta huolehtiminen on päiväkodissa erityisen tärkeä seikka, koska hoidettavien lasten ja erilaisten bakteerien määrä on suuri. Riittävän usein toistuva, huolellinen siivous on tärkeä seikka yleisen hygienian, tartuntasairauksien ja allergiaoireiden torjunnassa. Siivouksen tulee olla järjestelmällistä, jotta tarvittavat kohteet tulee siivottua päivittäin (Huotari & Puttonen 2001, 43).

Käsihygienia on erityisen tärkeää, varsinkin ennen ruokailua ja wc käyntien jälkeen. Päiväkodissa käytetään yleensä käsipyyhkeitä, jolloin jokaisella lapsella tulee olla oma pyyhkeensä, joka tulee vaihtaa puhtaaseen riittävän usein. Kädet on muistettava pestä myös vaipanvaihdon ja nenän niistämisen jälkeen. Vaipanvaihto pitää suorittaa sille tarkoitettussa tilassa, mieluiten vesipisteen lähellä ja omalla hoitotasolla. Käytetyt vaipat pitää sulkea niille tarkoitettuun jäteastiaan (Huotari & Puttonen 2001, 43).

Jokaisella päiväunia nukkuvalla lapsella tulee olla päiväkodissa omat liinavaatteensa, joita tulee pestä riittävän usein. Jos lapset nukkuvat lattiapeteillä, pitää patjoissa olla suojana pestävä päällinen ja myös lattia täytyy puhdistaa aina ennen lepoa. Myös leluja pitää välillä pestä, joten niiden täytyy olla pesunkestäviä. Tutit tulee keittää säännöllisesti ja säilyttää omissa purkeissaan (Huotari & Puttonen 2001, 43).

9.7 Turvallisuus- ja pelastussuunnitelma

Kuten jo aiemmin tuli esille, yli 25 hoitopaikkaisen yksikön tulee laatia pelastussuunnitelma. Tämän lisäksi päiväkotien tulee laatia myös turvallisuussuunnitelma, joka on pelastussuunnitelmaa laajempi. Turvallisuussuunnitelmassa arvioidaan uhkaavat vaarat ja riskit, ottaen toimintaa säätelevät lait huomioon, yksikön toimintaohjelma sekä työterveyshuollon työpaikkaselvitykset. Turvallisuussuunnitelman yleisiä tietoja päivähoidossa ovat; yksikön ja sen toiminnan kuvaus, yksikössä olevien henkilöiden määrä ja yhteystiedot sekä pelas-

tussuunnitelmassa olevia tietoja liittyen rakennukseen, sen sijaintiin ja käyttötarkoitukseen. Turvallisuussuunnitelmaan kirjataan joskus myös salassa pidettäviä tietoja. Nämä tiedot säilytetään erillään muusta turvallisuussuunnitelmasta, jotta ne eivät joudu väärin käsiin (523/1999, henkilötietolaki; Saarsalmi 2008, 22- 23, 27, 85)

Pelastussuunnitelma on suppeampi turvallisuuteen liittyvä suunnitelma. Siinä on toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi, sekä mahdolliset vaaratilanteet ja niiden ja vaikutukset. Siinä on selvitettävä poistumis- ja suojautumismahdollisuudet, sekä pelastus- ja sammutustehtävien järjestäminen. Siinä pitää ottaa huomioon myös henkilöt joiden toimintakyky on heikentynyt, esimerkiksi lapset, jotka eivät kykene riittävän hyvin havaitsemaan vaaratilannetta, eivätkä toimimaan tilanteen edellyttämällä tavalla (Saarsalmi 2008, 20- 21).

Pelastussuunnitelmassa hyvin tärkeä osa on paloturvallisuudesta huolehtiminen. Paloturvallisuudesta huolehtimiseksi päivähoitossa on syytä suorittaa erilaisia toimenpiteitä. Paloturvallisuuden kannalta keskeistä on henkilökunnan kouluttaminen, tietoisuuden lisääminen sekä uusien työntekijöiden perehdyttäminen. Tiedotus tavanomaisista syttymissyistä, sammutusvälineiden käytöstä, paloilmoituksen tekemisestä, sekä keinoista rajoittaa tulipalooa ovat keskeisiä. Tietoja on kerrattava säännöllisin harjoituksin. Yksikön seinälle olisi hyvä laittaa rakennuksen pohjapiirros, jossa näkyy sammutusvälineiden sekä poistumisreittien sijainti. Palovaroittimien ja alkusammutusvälineiden kunto pitää tarkastaa säännöllisin väliajoin, toimivuuden vuoksi. Palo-ovet tulee aina pitää suljettuina ja henkilökunnalle olisi hyvä antaa ohjeet koneellisen ilmanvaihdon pysäyttämiseksi. (Saarsalmi 2008, 76- 77)

Tulipalotilanteessa tulee toimia nopeasti ja ennalta hyvin harjoiteltu suunnitelma on helppo toteuttaa vaaratilanteen sattuessa. Kaoottisessa tilanteessa henkilökunnan tulee olla tietoinen menettelytavoista. Myös päivähoiton lapsia on hyvä opastaa palotilanteiden varalle. On suositeltavaa, että poistumisharjoituksia tehdään lasten kanssa puolen vuoden välein. Suositeltavaa on, että lasten kanssa tehdään säännöllisesti myös turvallisuuden, suojautumisen ja poistumisen ymmärtämistä koskevia kehittäviä harjoituksia. Harjoituksista tulee ilmoittaa etukäteen lapsille ja heidän huoltajilleen. Paloturvallisuutta koskevaa tietoa tulee antaa lapsille helposti omaksuttavalla tavalla ja keskustella siihen liittyvistä asioista. Myös

vanhemmille tulisi antaa yksikön turvallisuutta koskevaa kirjallista tietoa ja asioita tulisi käsitellä säännöllisesti myös vanhempainilloissa ja kasvatuskeskusteluissa. (Saarsalmi 2008, 77, 91) On tärkeää pitää vanhemmat ajan tasalla siitä, mitä lapset oppivat ja kokevat päivähoitossa, jotta vanhemmat voivat ottaa turvallisuuteen liittyviä asioita esille myös kotona. Tämä seikka korostaa aiemmin esille tulleeseen kasvatuskumppanuuden merkitystä.

9.8 Henkilökunnan riittävyys ja pätevyys

Hyvin keskeinen tekijä päivähoiton turvallisuudessa on myös henkilöstön riittävyys. Sen avulla pyritään turvaamaan lasten turvallinen hoito ja vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Päivähoitoasetuksen 6 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, että päivähoitossa tulee olla yksi säädetyn ammatillisen kelpoisuuden omaava henkilö, enintään seitsemää kokopäivähoitossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä tai enintään neljää alle kolmivuotiaasta lasta kohden. Osapäivähoitossa olevia lapsia yhdellä ammatillisesti pätevällä hoitajalla saa olla enintään kolmetoista. Jos päivähoitossa on lapsia, jotka tarvitsevat erityistä hoitoa ja kasvatusta on se otettava huomioon lasten lukumäärässä tai hoitavien henkilöiden lukumäärässä, ellei päivähoitossa ole heitä varten erityistä avustajaa. Päivähoitoasetuksessa on säädetty myös kuntien oikeudesta poiketa näistä suhdeluvuista tietyissä tilanteissa esimerkiksi silloin, kun lapsia on vain lyhytaikaisesti yhtä aikaa hoidossa enemmän kuin suhdeluku edellyttää ja hoitopäivät ovat vähäisempiä kuin toimintapäivät. Asetus sallii siis lyhytaikaisen ja satunnaisen poikkeamisen säädetystä suhdeluvusta, mutta kaikkina toimintapäivinä päiväkodissa tulee olla vähintään suhdeluvun edellyttämä henkilömäärä. Lisäksi ympärivuorokautisessa hoidossa tulee varmistaa lisähenkilöstön saatavuus tarvittaessa (esimerkiksi hoitajan sairastuessa) yöllä tapahtuvan hoidon vuoksi. (Saarsalmi 2008, 55).

Päiväkotihenkilöstön riittävyyden ohella on tärkeää huolehtia myös henkilöstön ammattitaitoisuudesta ja koulutustasosta. Henkilöstörakenteesta on säännöksiä päivähoitoasetuksessa, joissa säädetään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa (272/2005) (Saarsalmi 2008, 56). Laissa säädetään muun muassa sosiaaliohjaajan (6§), lastentarhanopettajan (7§) ja lähihoitajan (8§) kelpoisuusvaatimuksista Näiden am-

mattikuntien edustajat työskentelevät päiväkodissa erilaisissa tehtävissä ja heiltä edellytetään lain mukaista kelpoisuutta.

10 SADUTUS

Sadutus on tarinan tuottamista, kertomista ja kirjaamista kertojan ehdoilla hänen ajatusmaailmastaan ja elämästään. Sadutus tarjoaa mahdollisuuden leikkisyydelle ja mielikuvitukselle. Erilaiset tarinat kuvaavat jollain tasolla kertojan omaa minää. Ajan kuluessa ja saduskertojen lisääntyessä tarinoista muodostuu henkilökohtaisempia ja niihin sisältyy enemmän kertojan omia näkökulmia ja mielipiteitä. (Karlsson 2008, 261)

Sadutuksen ideana on ilmaista kertojan viestinnän merkityksellisyyttä ja tärkeyttä kuunnella, joten kertoja saa itse päättää millainen hänen tarinastaan muodostuu. Tarina saa olla täysin keksitty tai se voi perustua todellisuuteen. Valmista aihetta ei kertojalle anneta, sillä hänelle on annettava mahdollisuus puhua mistä tahansa aiheesta. Mikäli sadun aihe on valmiiksi määritelty, se saattaa vähentää tarinoijan innostusta kertoa tarinaa. Toisen osapuolen rooli on ainoastaan kuuntelija ja tarinan kirjaaja. Kirjaaja ei milloinkaan saa osoittaa analysoivansa tarinaa tai sen kertojaa eikä myöskään näyttää kertojalle mahdollista pettymystään aihevalinnasta. Sadutuksen idea tuhoutuu, jos kirjaaja muokkaa tekstiä, sillä silloin hän osoittaa olevansa merkittävämmässä asemassa kuin itse kertoja. (Karlsson 2005, 61) Kirjaajan on hyvä huomioida myös nonverbaaliset asiat, kuten ilmeet, eleet, tunnelmat, katseet ja kehon asennot. Nämä tavat kuvastavat kertojan mielialaa ja kerronnan mielekkyyttä, mutta eivät valitettavasti välttämättä näy kirjaamisessa. Joissain tapauksissa on hyvä käyttää käsin kirjaamisen sijasta nauhuria, joka tallentaa myös erilaiset äänenpainot ja puhetyylin. (Karlsson 2008, 262- 264)

Sadutuksen tavoite ei ole itse tarina, vaan menetelmä ja tapa, joka perustuu kahden tai useamman ihmisen, lapsen ja aikuisen, väliseen vuorovaikutukseen, kuuntelemiseen ja toisen

kunnioittamiseen sekä yhdessä tekemiseen. Sadutuksen kautta päästään kiinni niihin asioihin, jotka vaikuttavat toimintaan, käsityksiin itsestä ja toisista. (Karlsson 2008, 262) Kun lapsi tai nuori kokee osaavansa ilmaista itseään ja tulevansa kuulluksi, hänen itsetuntonsa vahvistuu ja onnistumisen kokemuksensa lisääntyvät. Tarinoihin palataan useamman kerran, nostetaan esiin erilaisia asioita sekä pohditaan niitä yhdessä. Näin lapsi ja nuori havaitsee itsensä ja työnsä merkittäväksi ja arvostetuksi. (Karlsson 2005, 110)

Tarinoita voidaan käyttää kertojan luvalla useissa yhteyksissä kuten koulun tai päiväkodin kevätjuhlissa, pikkujouluissa tai tarinoista voidaan piirtää kuvia ja tehdä näyttelyjä sekä julkaista lehtenä. (Karlsson 2005, 71) Sadutusta voidaan käyttää myös eräänlaisena kirjeenvaihtona, jossa seuraava kertoja jatkaa tarinaa haluamansa mukaan ja jälleen seuraava jatkaa edellistä tarinaa. Tällä tavoin jokainen ilmaisee itseään omalla tavallaan muodostaen monivivahteisen sadun. (Karlsson 2008, 264)

Sadutus perustuu teoreettiseen taustaan ja tutkimustyöhön. Kyseisen menetelmän on kehittänyt koulupsykologi, valtiotieteen tohtori Monika Riihelä Suomessa 1980-luvulla. Riihelä käytti kerrontaa eräänlaisena terapeuttisena menetelmänä nuoren itsetunnon ja osaamisen esille tuomiseen. Myöhemmin vuosina menetelmän rinnalle nousi haastattelut sekä opetustyö. Menetelmää on laajemmin kehitetty ja tutkittu useamman vuoden ajan kouluissa, päiväkodeissa, perhepäivähoidossa, kerhotoiminnoissa sekä neuvoloissa. Sadutusmallia käytetään hyvin monessa työssä useissa maanosissa ja sen on todettu edistävän lasten mielenterveyttä ja sosiaalisuutta. (Karlsson 2008, 265)

Sadutuksen apukeinona voidaan käyttää nalle-kortteja, jotka toimivat keskustelun tukena käsiteltäessä lasten perhe-elämää, ihmissuhteita, tunteita tai persoonallisuuden piirteitä. Korttien kuvissa karhut osoittavat erilaisia tunteita ja tilanteita. Näitä kortteja käyttäen voi avata vuoropuhelun, käsitellä mahdollisia ongelmia, muutoksia ja tulevaisuuden suunnitelmia sekä edistää itsetuntemusta. Ne sopivat hyvin myös alkulämmittelynä tapaamisessa tai keskustelun virittäjäksi, kun tilanne lukkiutuu tai puheenaiheet käyvät vaikeiksi tai epämuokaviksi. Nämä kortit sopivat käytettäväksi myös aikuisten ja nuorten kanssa. (Välivaara 2008)

11 TUTKIMUSTAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksessamme olemme lähestyneet Porin kaupungin vuoropäivähoidon lapsille tarjoamaa hoivaa ja huolenpitoa sekä asiakastytyväisyyttä asiakkaiden saamiin palveluihin. Tutkimuksen tavoitteena on tutkia ja tuoda esille asiakkaiden mielipiteitä ja toiveita päivähoidon palveluista sekä kuvata lasten hyvinvointia ja siitä huolehtimista.

Tutkimuksemme koskee vanhempien käsityksiä ja odotuksia vuoropäivähoidon sisällöstä ja laadusta. Tutkimustehtävät olemme muotoilleet seuraavanlaisiksi kysymyksiksi:

1. Miten vuoropäivähoito vaikuttaa lapsiin?
2. Ovatko päivähoidon asiakkaat tyytyväisiä vuorohoidon tarjoamiin palveluihin ja niiden laatuun?
3. Kuinka tietoisia vanhemmat ovat lastensa arjesta vuoropäivähoidossa?

12 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

12.1 Tutkimuksen aikataulu ja kohdejoukko

Syksyllä 2007 aloimme yhdessä pohtia aihetta opinnäytetyöhön, joka olisi mielenkiintoinen, ajankohtainen, tutkimaton sekä pieniin lapsiin liittyvä. Syksyn lopulla meille varmistui aiheemme tehdä laadullinen opinnäytetyö vuoropäivähoidosta. Puhuimme ohjaajamme kanssa aiheesta ja hän antoi hyvät lähtökohdat työskentelyymme. Tammikuussa 2008 otimme yhteyttä Porin seudun päivähoidon johtajaan Ritva Välimäkeen, jolle esitimme alustavan tutkimusaiheemme. Yhteistyönä rajasimme aihettamme kaikille osapuolille suo-

tuisiin raameihin ja sovimme hieman tulevasta. Sovimme tapaamisen helmikuuhun päiväkotikiikoon, jossa sitten tapasimme vuoropäiväkotiyksiköiden johtajat ja esitimme ajatuksemme opinnäytetyön aiheestamme. Huhtikuun puolen välin tienoilla, kävimme jakamassa kyselylomakkeet päiväkoteihin, josta henkilökunta toimitti ne edelleen valitsemallemme kohderyhmälle. Kevään aikana havainnoimme myös kohderyhmään kuuluvia lapsia, käyttäen apuna sadutusmenetelmää. Huhtikuun alussa laitoimme päiväkotien ilmoitustaululle tiedotteen (Liite 2.) sadutuksesta vanhemmille. Kyselylomakkeista ja sadutustuokioista saamiemme tuloksia aloimme analysoida alkusyksystä. Opinnäytetyömme valmistui myöhemmin syksyllä 2008.

Porin kaupungin vuoropäiväkodeista valitsimme ne päiväkodit, joissa vuoroahoito on lasten ja asiakkaiden arkea aamusta iltaan ja yötä myöten. Tutkimuksen kohderyhmän kriteerinä on vuoropäivähoidon asiakkuussuhde, jonka tulisi olla vähintään vuoden mittainen. Tällöin asiakkaille on todennäköisimmin ehtinyt muodostua todenmukainen kuva päivähoiton arjesta, laadusta, toiminnasta ja yhteistyöstä.

12.2 Lupamenettely

Aloittaaksemme tutkimusprosessimme lähetimme helmikuun lopulla tutkimuslupa-anomuksen (Liite 1.) Porin kaupungin päivähoiton johtajalle Ritva Välimäelle, jossa pyysimme lupaa tutkia vuoropäivähoidon asiakastyytyvääisyyttä ja lasten hyvinvointia. Tutkimuslupa-anomuksessa kerromme yhteystietomme, opiskelustamme ja kiinnostuksen kohteestamme koskien opinnäytetyötä. Anomuksessa tulee myös ilmi opinnäytetyön pääpiirteinen aikataulut, kohderyhmä sekä tutkimusaineiston keruumenetelmä. Loppuun olemme antaneet opinnäytetyön ohjaajan yhteystiedot mahdollisia esille tulevia kysymyksiä varten. Vastauksen lupa-anomukseemme vastaanotimme maaliskuun alussa, jolloin tutkimusaiheemme sai hyväksynnän päivähoiton johtajalta.

Maaliskuussa tapasimme Porin vuoropäiväkotien johtajat sekä päivähoiton johtajan yhteisessä tapaamisessa, jolloin esittelimme heille alustavan aiheemme sekä aikataulutuksen.

Tapaaminen mahdollisti konkreettisen kohtaamisen, joka antoi meille mahdollisuuden tutustua päiväkotien johtajiin kasvotusten sekä heille tilaisuuden kysyä meiltä aiheestamme. Tässä tapaamisessa vahvistimme valitsemamme päiväkodit, kohderyhmän ja tarkemman aikataulun. Meidän ja päiväkotien johtajien välillä yhteistyö on jatkunut heti alusta alkaen.

12.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmänä käytimme kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta. Halusimme selvittää aihetta asiakkaiden näkökulmasta ja kuulla heidän mielipiteensä, käyttämästään palvelusta. Laadullisessa tutkimuksessa pyrimme tuomaan esille niitä asioita, joita ei välttämättä heti pystytä havaitsemaan. Tällä tarkoitetaan ilmiön merkityksen tai tarkoituksen selvittämistä sekä kokonaisvaltaisen ja syvemmän käsityksen saamista ilmiöstä. Käytännössä tämä tarkoittaa useimmiten tilan antamista tutkittavien henkilöiden näkökulmille ja kokemuksille sekä perehtymistä tutkittavaan ilmiöön liittyviin ajatuksiin ja tunteisiin. Tutkittavia yksiköitä ei valita kovin suurta määrää ja niitä tutkitaan perusteellisesti, jolloin tärkeää on aineiston laatu. Aineiston koolla on myös merkitystä. Aineiston tulee olla kattava suhteessa siihen, millaista analyysia ja tulkintaa aineistosta aiotaan tehdä. Aineistoa pyrimme valitsemaan tarkoituksenmukaisesti sekä tarkastelemaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti nostamalla esiin merkityksellisiä teemoja.

Tutkimusmateriaalin olemme koonneet kyselylomakkeista, jotka olemme toimittaneet vuoropäivähoidon pitkäaikaisille asiakkaille. Lomakkeet koostuivat kolmesta aihekokonaisuudesta; perustiedoista, lapsen tarpeista ja hyvinvoinnista sekä asiakkuudesta. Kyselylomake (Liite 3.) koostui monivalintakysymyksistä ja avoimista kysymyksistä. Kyselylomakkeiden lisäksi halusimme saada aineistoa myös lapsilta ja tätä tehtävä varten käytimme sadutustekniikkaa. Menetelmän avulla aukesi tutkimuksen toinen näkökulma; lasten arki vuorohoidossa.

12.4 Tutkimusaineiston keruu ja analysointi

Aineistoa kerättiin kyselylomakkeiden avulla, joita veimme alun perin 60 kpl vuoropäiväkoteihin. Jokaiseen kolmeen yksikköön (Herttua, Esikko, Pelastusarmeija) jätimme 20 lomaketta jaettavaksi. Näistä 60: stä kappaleesta jakoon päätyi kuitenkin vain 53 ja vastausaika annettiin kaksi viikkoa. Lomakkeet täytettiin anonyymeinä, jotta tutkimustulos olisi totuudenmukainen ja asiakkaat kokisivat vastaamisen mieluisana. Lomakkeita palautui hyvin yhteensä 35 kpl, joten palautusprosentti oli 66.

Aineistoa kerättiin myös saduttamalla vuoropäiväkotien lapsia. Lapsia sadutettiin pareittain, jokaisesta yksiköstä kolme tai neljä paria. Sadutuksen ohessa lapset saivat piirtää tarinastaan yhteisen piirroksen valkoiselle paperille. Sadut tallennettiin sanelulaitteelle lasten luvalla, jonka koimme paremmaksi vaihtoehdoksi kuin ylöskirjaamisen. Sadutuksen avulla pääsimme havainnoimaan lapsia ja kurkistamaan heidän ajatusmaailmaansa.

Aineiston läpikäyminen lähti liikkeelle kyselylomakkeista. Luimme lomakkeet läpi ja teimme havaintoja ja muistiinpanoja vastauksista. Monivalintakysymysten kohdalla lasimme eri vaihtoehtojen vastausmäärät yhteen. Vastausten lukumäärien pohjalta järjestimme aineistoa erilaisiin luokkiin. Täten saatiin eriteltyä aineiston sisältöä ja sitä kautta pystyttiin tarkastelemaan vastausten sisältöä ja nostamaan esiin erilaisia merkityksellisiä asioita tukeutuen teoriapohjaan.

Avointen kysymysten vastauksia luimme läpi ja ”avoimme” ne kirjoittamalla vastaukset erilliselle paperille, teemojen mukaan. Avointen vastausten analysoinnissa käytimme apuna sisällönanalyysiä. Se on perusmenetelmä laadullisessa tutkimuksessa. Analyysin tarkoituksena on kuvata aineiston sisältöä sanallisesti. Sen avulla pyritään tiivistämään ja selkiyttämään aineisto niin, ettei sen sisältämä tieto muutu. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93, 107, 110)

Sadutusmateriaali kuunneltiin läpi nauhurista ja purettiin kirjoittamalla sadut muistiin. Tarkoituksena oli tutustua ”lasten maailmaan” ja kokea heidän mielikuvituksensa juoksu. Tämä onnistui hyvin ja saduista tuli erinomaisia. Käydessämme satuja läpi tarkastelimme sa-

malla piirustuksia,(Liite 4.), joita sadun kerronnan ohessa oli syntynyt. Piirroksista kuvastui hyvin tarinan juoni ja ne toimivat hyvin tukena satujen tulkinnassa.

13 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomake koostui kolmesta aihealueesta: perustiedoista, lapsen tarpeista ja hyvinvoinnista sekä asiakkuudesta. Kysely rakentui näistä kolmesta aihealueesta yhteensä 40: stä kysymyksestä, joista monivalintakysymyksiä oli 33 ja avoimia kysymyksiä 7. Muutamaa kysymystä lukuun ottamatta monivalintakysymysten vastausvaihtoehdot olivat ”huono, kohtalainen, hyvä ja erinomainen.” Halusimme rajata vaihtoehdot neljään luokkaan, jolloin ”kultaisen keskitien” mahdollisuus on poissuljettu. Vastaaja joutuu punnitsemaan vastauksiaan tarkemmin, ainakin vaihtoehtojen ”kohtalainen ja hyvä” välillä, koska ne eroavat toisiinsa nähden edustaen positiivista ja negatiivista näkökantaa. Pääsääntöisesti monivalintakysymyksiin vastattiin valiten yksi vaihtoehdoista, mutta tarvittaessa vastaajalla oli mahdollisuus valita useampikin.

13.1 Perustiedot

Ensimmäisessä osiossa selvitettiin lasten ikää, vuoropäivähoitopaikkaa, asiakkuuden kestoa ja hoidon tarvetta eri vuorokauden aikoina. Tutkimuksen kannalta merkittäviä olivat erityisesti asiakkuuden kestolla ja hoidon tarpeella. Pidempiaikaisten asiakkaiden vastaukset voidaan olettaa olevan perustelluimpia ja totuudenmukaisempia kuin vähemmän aikaa olleiden asiakkaiden vastaukset. Vastaajista suurin osa on ollut vuorohoidon asiakkaana vähintään kaksi vuotta (26 kappaletta). Vastaajista 9 on ollut asiakkaana alle kaksi vuotta. Hoidon tarpeesta ilmenee, minä vuorokauden aikoina perhe palvelua tarvitsee. Asiakkaista aamuhoitoa tarvitsee 32, päivähoitoa 32, iltahoitoa 35 ja yöhoitoa 11. Yöhoitoa tarvitaan

siis vähiten. Pääsääntöisesti vuorohoitopalvelua tarvitaan iltaan ajoittuvan hoidon tarpeen vuoksi. Kuitenkin suurin osa vastaajista tarvitsee palvelua useampana vuorokauden aikana.

13.2 Lapsen tarpeet ja hyvinvointi

13.2.1 Sosiaalisuus

Tässä osiossa käsiteltiin ensimmäiseksi sosiaalisuutta. Siinä selvitettiin, mitä mieltä vanhemmat ovat vuorohoitoryhmän koosta, lasten luomista kaverisuhteista, sekä lasten vuorovaikutussuhteista hoitajiin. Asiakkaat olivat tyytyväisiä vuorohoidon ryhmäkokoan. Vastaajista 28 piti sitä hyvänä, josta voi päätellä, että ryhmäkoko on toimiva. Viisi vastaajista valitsi vaihtoehdon kohtalainen, jolloin heidän mielestään ryhmäkoossa oletetaan olevan vielä parantamiseen varaa. Asiakkaiden mielipiteet perustuvat omiin kokemuksiin ja havaintoihin.

Käsiteltäessä lasten muodostamia kaverisuhteita vanhemmat näkivät asian positiivisessa valossa. Erinomaisesti vastasi 9 ja hyvin 21 asiakasta. Kaverisuhteiden luominen on lapsen henkisen hyvinvoinnin ja persoonallisuuden kehittymisen kannalta tärkeää, kuten kappaleessa 8.4.1 tuotiin esille.

Kaksi kysymyksistä käsitteli hoitajan ja lapsen välistä suhdetta. Toisessa selvitettiin, millaisena vanhemmat kokevat lapsensa ja hoitajan välistä vuorovaikutussuhdetta. Vastauksista selvisi, että suurin osa vanhemmista (28) piti vuorovaikutussuhdetta hyvänä, seitsemän vastaajista jopa erinomaisena. Monivalintakysymyksen jatkeena oli avoin kysymys, jossa vastaaja pyydettiin kertomaan, miten hänen mielestään vuorovaikutussuhde ilmenee. Saimme seuraavanlaisia vastauksia:

Lapsemme on iloinen kohdatessaan päiväkodin henkilökuntaa. Hän puhuu hoitajista

kotonakin positiiviseen sävyyn.

Tuntevat hyvin toisensa. Lapsi uskaltaa kysyä ja saa vastauksen. Hoitajat touhuavat paljon lasten kanssa.

Lapsi on lähes aina tyytyväinen. Yleensä lähtee hoitopaikasta paremmalla tuulella kuin menee sinne. Puhuu hoitajista pelkkää hyvää ja kehuu kivoiksi.

Vastauksista voi päätellä, lasten ja asiakkaiden olevan tyytyväisiä lapsi- hoitaja suhteeseen. Monissa vastuksissa kävi ilmi, että lapset puhuvat paljon hoitotädeistä, jolloin käy ilmi hoitajien tärkeys lapsille. Kappaleessa 8.4 kerrotaan sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Siinä tuodaan esille kuinka tärkeää vastavuoroinen vuorovaikutus ihmiselle on esimerkiksi tunne-elämän kehittymisen kannalta. Hoitajista tulee lapsille läheisiä ja merkittäviä ihmisiä, joilta he oppivat vuorovaikutustaitoja sekä jakavat niitä sosiaalisessa kanssakäymisessä toisten lasten kanssa muun muassa leikkiessään. Tässä kohtaa kappaleen 5.2 kasvatuskumppanuiden merkitys korostuu, sillä kyse on yhteisestä tehtävästä, kasvatustyöstä.

Edellä esitetyt vastaukset liittyvät olennaisesti sosiaalisuus osion kysymykseen ”Miten lapsenne pääsääntöisesti lähtee päiväkotiin? Asiakkaista 21 vastasi, että lapsi lähtee päiväkotiin hyvin ja 12 erinomaisesti. Vastaajista siis 32 mieltää lähdön päiväkotiin olevan lapselle helppoa ja mieluisaa. Tämä positiivinen näkymä on vahvasti sidonnainen aiempiin tutkimustuloksiin sosiaalisuudesta. Lapsen on mukava lähteä paikkaan, jossa on ihmisiä, joista hän välittää ja jotka välittävät hänestä.

13.2.2 Turvallisuus

Toinen osa lapsen tarpeet ja hyvinvointi osiossa käsittelee turvallisuutta. Ensimmäisessä kysymyksessä kysytään toteutuuko lasten turvallisuus vanhempien mielestä päiväkotiympäristössä. Kysymyksessä on eritelty seikkoja, jotka tulisi huomioida vastauksissa. Asiakkaista 23 vastasi turvallisuuden toteutuvan päiväkodissa hyvin. Kymmenen piti turvallisuuden toteutumista erinomaisena. Toisessa kysymyksessä vastaajan tuli mainita kolme mielestään tärkeintä huomionarvoista seikkaa turvallisuuden kannalta. Suuri osa vanhemmista

piti tärkeänä seikkana aitoja ja portteja sekä vaarallisten aineiden ja esineiden pitäminen lukkojen takana. Myös valvontaa ja leikkivälineiden turvallisuutta pidettiin monessa vastauksessa tärkeänä.

Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin tietävätkö lapset kuinka toimia tulipalon syttyessä. Tämä kysymys toi esille asian, johon tulisi panostaa jatkossa enemmän. Vastaajista 13 vastasi lastensa tietävän huonosti ja 12 kohtalaisesti, kuinka tulee toimia tulipalotilanteessa. Vain 8 vastasi lasten tietävän hyvin, joka on valitettavan pieni määrä koko joukosta. Tästä voimme päätellä, että asiaa ei ole käsitelty asianmukaisesti. Kuten kappaleessa 9.7 kerrotaan, lapset tulisi ottaa mukaan palo- ja turvallisuusharjoituksiin, jotta heidän tietoisuutensa vaaratilanteiden mahdollisuuksista heräisi. Yhteistoiminnan kautta pyritään minimoimaan lasten pelkoa ja paniikkia tositilanteiden varalta sekä lisäämään lasten luottamusta aikuisiin. Asia tulisi käsitellä lapsille sopivalla tavalla monipuolisesti, mutta harkitusti.

13.2.3 Ruokailu

Kolmas osio käsittelee ruokaa ja ruokailutilanteita. Vanhemmat olivat tyytyväisiä lastensa saamaan ruuan laatuun. 25 vastaajista piti ruuan laatua hyvänä ja 9 erinomaisena. Toisessa kysymyksessä selvitettiin toteutuuko lasten toiveet ruokailun suhteen. Asiakkaista 20 vastasi toivomusten toteutuvan hyvin ja 5 erinomaisesti. Asia nähtiin myös täysin eri kantilta, sillä 6 vastasi, että toivomuksia kuunnellaan kohtalaisesti tai jopa huonosti.

Kysyttäessä miten vanhemmat kokivat ruokailuhetken toteutuvan, vastaukset olivat positiivisia: 24 vastasi hyvin ja 7 erinomaisesti. Tämän kysymyksen jatkeena sai vapaasti kirjoittaa, miten kokee ruokailun sujuvan. Muun muassa tällaisia vastauksia saimme:

Säännöt ja tavat hyvin opetettu. Niistä pidetään kiinni.

Aikuinen syö lasten mukana, on esimerkkinä, lapset toimivat oma-aloitteisesti, itse hakevat ruokansa ja vievät astiansa pois, unohtamatta ruokarukousta ja kiitosta.

Yleensä on syöty hyvin, hoitajien kertoman mukaan ja salaattikin on syötävä.

Tilanteet välillä levottomia, ruokailutilojen järjestelyissä muovattavaa.

Vastaukset olivat pääasiallisesti myönteisiä. Vanhemmat arvostivat käytös- ja ruokailutapojen opettamista ja noudattamista. Vanhemmat pitivät tärkeänä myös jokaisen ruokalajin maistamista, kuitenkin ilman pakottamista. Kappaleessa 8.2 korostetaan, että ruokailu on mukava yhteinen hetki, sosiaalinen tilanne, josta tulisi nauttia.

13.2.4 Uni

Neljäs osio käsitteli unta. Ensimmäisessä kysymyksessä tarkasteltiin lapsen unen määrää ja laatua sekä niiden täyttymistä vuoropäivähoidossa. Vanhemmat olivat yleisesti ottaen tyytyväisiä lastensa uneen, sillä 24 vastaajista koki näiden toteutuvan hyvin ja 7 erinomaisesti. Vain muutama piti unen määrää tai laatua kohtalaisena. Kysymystä seurasi perusteluosuus, jossa määriteltiin miksi edellä mainitut seikat eivät täyty. Saimme seuraavanlaisia perusteita:

Kotona lapsi ei nuku päiväunia, mutta hoidossa ”pakotetaan” nukkumaan. Sitten yönille meno kotona hankalaa.

Poika tarvitsee vielä päiväunet, mutta aina hän ei nuku, jos muut leikkivät ympärillä. Silloin mennään ajoissa nukkumaan kotona.

Ainoa huono puoli nukkumisessa on, että kun tullaan iltavuoroon ja lapsi herännyt kotona myöhemmin, pitää silti mennä päiväunille.

Lapsi nukkuu kotona päiväunia eri aikaan kuin päiväkodissa.

Vastauksista ilmeni asioita, joihin tulisi päivähoidossa kiinnittää huomiota. Lepohetki on tärkeä osa lapsen päivärytmiä. Kuten kappaleesta 8.1 selviää univajaus saattaa aiheuttaa kaikenlaisia vaikeuksia lapsen arkeen. Tämän vuoksi lepo hetken tulee valmistautua hyvin ja ehkäistä levottomuutta ja muita ylimääräisiä häiriötekijöitä.

Uni -osion kolmas kysymys käsitteli lepo hetkien toteutumisajankohtien toimivuutta. Valta-

osa (32) asiakkaista koki ajankohdan toimivana. Toisessa unta koskevassa kysymyksessä ilmenee varmasti olennaisia syitä, miksi osa vastaajista ei pitänyt lepoa hetkiä toimivina. Lapsille kotona muodostunut päivärytmi vaikuttaa suuresti lapsen arkeen vuorohoidossa. Se mitä lapsi päivän aikana mihinkin aikaan kotona tekee, vaikuttaa hänen viireyteen ja toimintaansa päiväkodissa, joka voi hämmäntää lasta monessa tilanteessa. Kappaleessa 8.1 tuodaan esiin uni- valverytmin merkitys ja kuinka sen tasapainoiseen ylläpitämiseen tulisi kasvattajien yhdessä pyrkiä.

13.2.5 Ulkoilu

Viides osio käsitteli ulkoilua päivähoitossa. Ensimmäinen kysymys tiedusteli vanhempien tyytyväisyyttä ulkoilutarpeiden toteutumisen suhteen. Vanhemmat olivat selvästi tyytyväisiä, sillä 22 vastasi niiden toteutuvan hyvin ja 11 erinomaisesti. Toisessa kysymyksessä tiedusteltiin, kuinka monta tuntia he haluaisivat lapsensa ulkoilevan hoitopäivän aikana. Vastausvaihtoehdot olivat: 1, 1-2, 2-3 ja yli kolme tuntia. Suurin osa vanhemmista vastasi, että hyvä määrä olisi 2-3 tuntia. Muutama halusi lapsensa ulkoilevan yli kolme tuntia päivässä. Kahdeksan vastasi, että 1 tunti olisi riittävä määrä ja joidenkin vastausten viereen oli lisätty kommentteja esimerkiksi ”talvella” tai ”huonolla säällä”, jolloin voidaan päätellä, etteivät ne vanhemmat, jotka vastasivat vain yhden tunnin halua lapsensa välttämättä viettävän koko päiväänsä sisällä, vaan haluaisivat rajata ulkona olemista huonolla säällä. Myös useampia vaihtoehtoja oli valittu ja merkitty viereen, miten pienempi tuntimäärä kuvasi riittävää aikaa talvella ja suurempi kesällä.

Seuraava ulkoilu osion kysymys käsitteli lasten saamia virikkeitä ulkona. Kysymyksen ”Miten ulkoilussa on huomioitu tarvittavat virikkeet?”, vastaukset osoittivat, että vanhemmat ovat erittäin tyytyväisiä lapsille tarjottavaan ulkoilutoimintaan. 27 vastasi virikkeiden olevan hyvin huomioituja ja 6 erinomaisesti. Kappaleessa 8.3. kerrotaan, että nykyään lasten liikunta painottuu paljon sisätiloihin. Kappaleessa korostetaan ulkoliikunnan merkitystä, monipuolisempaa muotona liikkua, joka antaa lapsille enemmän mahdollisuuksia toteuttaa itseään. Luonnollisesti ulkona liikkuminen on

myös terveellisempää. Raitis ilma piristää ja vähentää lasten väsymystä, päivän aikana, kuluttaa energiaa ja lisää ruokahalua. Aktiivisen päivän päätteeksi myös uni tulee paremmin ja nukkumaan meneminen helpottuu. Ulkona toimiminen on siis monelta kantilta katsottuna todella tärkeää.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä myös neljännen kysymyksen aihealueeseen, joka tiedusteli asiakkaiden mielipiteitä, miten heidän mielestään päiväkodissa huolehditaan lasten ulko-vaatetuksesta. Asiakkaista 24 vastasi hyvin ja 7 erinomaisesti, jolloin kohtalaisen vaihtoehdon valitsi 4 vastaajaa. Lasten pukeminen on seikka, jossa tulisi noudattaa huolellisuutta. Usein päiväkodit saavatkin palautetta juuri tästä aiheesta. Eräs ”kohtalaisesti” vastannut asiakas oli kommentoinut vastaustaan seuraavasti:

Sadevaatteita voisi käyttää enemmänkin. Ulkoilun jälkeen voisi tarkistaa, onko kengät märät sisältä ja ettei muut vaatteet ole mytyssä ja märkinä.

Vastauksesta voi päätellä, että tämä vastaaja on ainakin jossakin määrin tyytymätön vaatetuksesta huolehtimiseen, erityisesti ulkoilun jälkeen. Tässä tulee esiin tärkeä seikka eli se, ettei pelkkä oikeanlainen pukeminen riitä, vaan vaatteista huolehtiminen ulkoilun jälkeenkin on ensiarvoisen tärkeää.

Ulkoiluosion lopussa viimeisenä kysymyksenä vastaajat saivat vapaasti kirjoittaa, mikä olisi hyvä tapa heidän mielestään hyödyntää ulkoiluaika. Saimme seuraavanlaisia vastauksia:

Antaa lasten leikkiä. Kiva piristys on esim. kirjatsi.

Pelit, leikit. Uusien liikuntatapojen opettaminen.

Leikki, pieni kisailu ja pienet kävelyretket – ihan niin kuin teillä tehdäänkin.

Vaihtelevasti lasten vapaata telmimistä ja välillä ohjattuja yhteisiä pelejä ja leikkejä, mahdollisuuksien mukaan.

Ammatti-ihmiset tietävät, miten se tehdään. Joskus vapaata leikkiä, toisinaan jotain pelejä. Ok!

Vastauksista käy ilmi, että vanhemmat arvostavat lasten vapaata leikkiä suuresti. Kuitenkin

he haluavat myös lapsilleen ohjattua toimintaa ja erilaisten liikuntatapojen opettamista. Leikki onkin lapsen tärkein toiminnan elementti. Kappaleessa 8.3 kerrotaan, miten leikki vaikuttaa lapsen oppimiseen ja kehityksen kannalta. Leikki on asia, johon tulisi panostaa ja mille tulisi antaa aikaa ja tilaa. Leikin lisäksi vanhemmat pitivät tärkeänä liikuntaa. Hyvin monessa vastauksessa tuli esille retkien tekeminen. Vanhemmat antoivat positiivista palautetta retkien ja kävelylenkkien tekemisestä. Kappaleessa 8.3 tuodaan leikin yhteydessä esille liikunnan merkitys. Aikuisten tulisi opettaa lapsille liikuntatapoja ja luoda liikuntatottumuksia, jolloin liikunnan säännöllisyyden merkitys korostuisi. Retkien tekemisessä lapsi saa myös uusia kokemuksia, mahdollisuuden tutustua luontoon ja omaan elinympäristöönsä.

Kuten viimeisestä avoimesta vastauksesta näkyy, vanhemmat kunnioittivat päiväkodin henkilöstön ammatillisuutta ja luottivat heidän osaamiseensa lasten suhteen. Tämä onkin ensiarvoisen tärkeä seikka kasvatuskumppanuuden kannalta. Vanhempien tulee saada ja pystyä luottamaan siihen, että heidän lapsensa ovat hyvissä osaavissa käsissä. Myös kasvatustavuu on yhteinen asia. Vaikka vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsestaan saavat he päiväkodin henkilöstöltä ammattitaitoista tukea kantamaan vastuuta yhteisestä kasvatustehävästä.

13.2.6 Hygienia

Kuudes osio käsitteli hygieniaa. Ensimmäisessä kysymyksessä vanhemmilta tiedusteltiin miten he kokivat käsihygieniasta huolehtimisen päivähoitossa. Suurin osa vanhemmista (24) vastasi käsihygieniasta huolehdittavan hyvin ja 9 halusi korostaa sen toimivuutta kuvaamalla sitä erinomaiseksi. Kuten kappaleessa 9.6 tuodaan esiin, käsihygienia on etenkin päiväkodissa erittäin tarkan huolellisuuden kohde. Koska päiväkodissa lapsia on paljon, on myös erilaisten bakteerien ja tartuntojen vaara suuri. Tämän vuoksi käsihygieniasta huolehtiminen on päiväkotiympäristössä ensisijaisen tärkeä terveysseikka.

Kuudennen osion seuraavat viisi kysymystä käsittelivät hygieniaa, lasten henkilökohtaista

hygieniaa. Vastausvaihtoehdot olivat ”kyllä” ja ”ei.” Kysymyksessä tiedusteltiin vanhempien tietoa, onko heidän lapsellaan vuoropäiväkodissa mahdollisuus tarvittaessa peseytyä suihkussa, onko lapsella omaa sänkyä, vaatelokeroa, hiusharjaa ja hammasharjaa. ”Mahdollisuus käydä suihkussa” kohdan oli selvittää, pääseekö lapsi pesulle, jos hän sitä suihkun muodossa joskus tarvitsee (esimerkiksi yökastelu /tuhriminen, likaantuminen ulkona), ei päivittäistä suihkussa käymistä. Tämän kysymyksen vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti. 15 vastasi kyllä ja 13 ei. Toisilla vastaajista olivat merkinneet vastausvaihtoehtojen viereen kysymysmerkin, josta voi päätellä, etteivät he tienneet, onko suihkuun mahdollisuutta tai eivät ymmärtäneet kysymyksen merkitystä.

Toisessa kysymyksessä selvitettiin onko lapsilla omat sängyt päiväkodissa. Enemmistö vastaajista (17) vastasi, ettei ole ja 13, että kyllä on. Moni ei vaihtoehdon valinnut oli kommentoinut vastauksensa viereen, että lapsi nukkuu patjalla. Tämä on varmasti hyvin yleistä päiväkodeissa ja myös huomion arvoinen seikka hygienian kannalta. Kappaleessa 9.6 korostetaan lattialla nukkumisessa liinavaatteiden pesua riittävän usein ja lattian puhtaudesta huolehtimista aina ennen nukkumaan menoa.

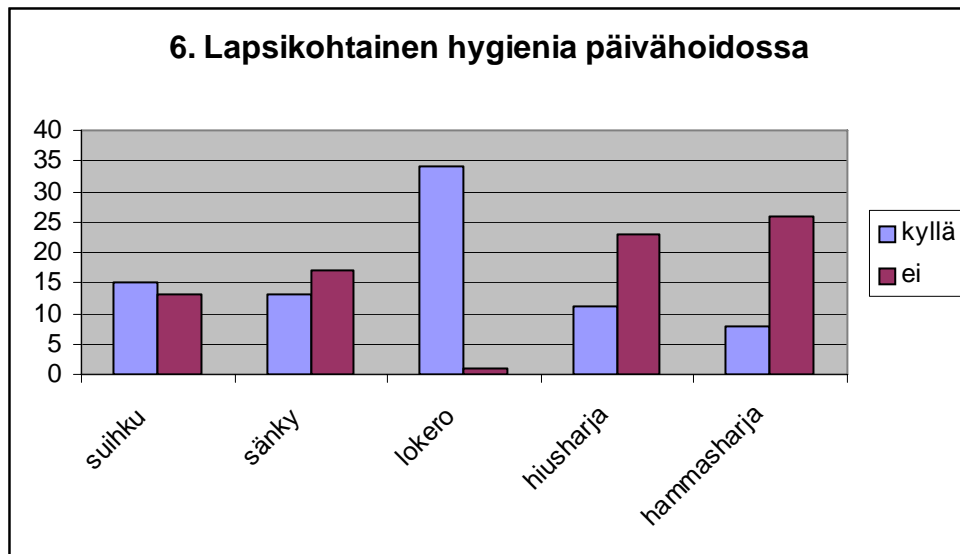
Kolmanneksi kysyttiin löytyykö lapselta oma vaatelokero / naulakko päiväkodista. Tämä kohta osoittautui erittäin toimivaksi jokaisessa vuoropäiväkodissa, sillä lähes kaikki vastaajat (34) vastasivat tähän kyllä. Vaatenaulakon tulee olla henkilökohtainen ja sen lisäksi olisi lapsella hyvä olla oma lokeronsa, jossa on vaihtovaatteita, esimerkiksi sukkia ja käsineitä. Nimettyjen vaatelokeroiden ja naulakoiden avulla lasten vaatteet pysyvät paremmassa järjestyksessä.

Neljännessä ja viidennessä kohdassa kysyttiin onko lapsilla päiväkodissa hiusharjoja ja hammasharjoja. Vanhempien mukaan 11 lapsella oli päiväkodissa oma hiusharja ja 23: lla ei. Hammasharjoja lapsilla oli mukanaan päiväkodissa hyvin vähän. Vain 8 vastasi kyllä ja 26 ei, kun kysyttiin onko lapsella hammasharjaa. Hammasharja löytyi ainoastaan, niiltä lapsilta, jotka tarvitsivat hoitoa myös yöaikaan. Tämä onkin ymmärrettävää. Hampaiden pesu on erittäin tärkeä suun hygienian, mutta myös tapakasvatuksen kannalta ja sitä tulisi noudattaa myös päiväkodissa. Hampaidenpesusta tulisi tehdä lapselle säännöllinen arkirutiini, jota noudatetaan aamuisin ja iltaisin. Vuorohoidossa tämä näkyy varsinkin ilta ja yö-

hoidossa olevien lasten kohdalla, jolloin aamu ja iltarutiinit suoritetaan päiväkodissa. Päiväkoti ei kuitenkaan ole vastuussa lasten hampaiden puhtaudesta, vaan perhe. Päivähoidon henkilökunta tukee ja ohjaa vanhempia antamalla harjausopetusta ja muistuttamalla hampaiden pesun tärkeydestä. Päivähoitoyksikkö huolehtii ilta- ja yöhoidossa olevien lasten hampaiden harjaamisesta ja valvoo, etteivät lasten harjat pääse vaihtumaan keskenään ja etteivät lapset kosketele harjalla sopimattomia paikkoja, esimerkiksi pesuallasta. Päivähoito huolehtii myös siitä, että hammasharjat ja mikit säilytetään lasten ulottumattomissa. (Saarsalmi 2008, 38)

Alla oleva kaavio kuvaa lasten henkilökohtaiseen hygieniaan perustuvia asioita asiakkaiden vastausten mukaisesti. Kuvaaja auttaa visuaalisesti hahmottamaan tutkimuksen sisältöä.

Kaavio 1

Kuudennen osion viimeisessä kysymyksessä selvitettiin, tiedotetaanko vanhempien mielestä päiväkodissa ilmenevistä hygieniaongelmista henkilökohtaisesti ja miten tieto kulkee. Suurin osa vanhemmista oli enemmän kuin tyytyväisiä tiedottamiseen, sillä 15 vastasi tiedon kulkevan erinomaisesti ja 13 hyvin. Vain 6 vastasi tiedon kulkevan kohtalaisesti. Kyselylomakkeen viimeinen osa oli avoin kohta, jossa vastaaja sai syventää vastaustaan tai kommentoida jotakin haluamaansa asiaa omin sanoin. Tähän kohtaan muutama vastaaja oli

kommentoanut hygieniatiedotuksessa ”kohtalaisesti” valitsemaansa vastausta. Tällaisia kommentteja saimme:

Lapseeni kohdistuvista tapauksista kerrotaan kokemukseni mukaan henkilökohtaisesti. Täistä, kihomadoista ym. kerrotaan tiedotteella eteisen seinässä.

Haluan ajoissa tietoa lapsiryhmissä liikkuvista tarttuvista taudeista (rokot, täit). Myös muissa ryhmissä, koska oma lapseni on iltavuorossa sekaryhmässä. Tässä tiedotuksessa on puutteita.

Näistä kommentteista voidaan päätellä, että osalla vanhemmista on kokemuksia tiedottamisen puutteellisuudesta. ”Tiedote eteisen seinässä” kertoo, ettei ainakaan kyseiselle vastaajalle ole henkilökohtaisesti hygieniaongelmista tiedotettu. Hygieniaongelmat, esimerkiksi täit ja tarttuvat taudit ovat vakavasti otettava ja mahdollisemman nopeasti toimenpiteitä vaativa haitta, joka ei hoidu asianmukaisesti paperilla seinässä. Tällaisista ongelmista tulisi tiedottaa jokaiselle vanhemmalla kasvotusten ja kertoa ja ohjeistaa, mistä on kyse ja miten tulee menetellä, niin että jokaiseen kotiin menee yksityiskohtaista ja tarkkaa tietoa. Myös toisen vastaajan kommentista voi päätellä, että tiedon kulussa on ongelmia. Vastaaja korostaa, että haluaa kuulla ajoissa tärkeistä asioista. Vastaaja painottaa myös, että tiedon tulisi kulkea ryhmien välillä, sillä hänen lapsensa toimii useamman ryhmän lasten kanssa, jolloin muissakin ryhmissä ilmenevistä ongelmista tulisi tiedottaa kaikille vanhemmille.

Molemmissa perusteluissa tuli esille tärkeitä seikkoja tiedottamisen kannalta. Tärkeistä asioista tulee tiedottaa mahdollisemman nopeasti ja tarkasti ja niin, että tieto varmasti menee kaikille sitä tarvitseville osapuolille. Henkilökohtainen tiedotus on hyvä keino varmistua siitä, että tieto menee perille. Kasvotusten keskustelu on tärkeää vuorovaikutuksellisen ja luottamuksellisen suhteen kannalta, mutta myös varmin keino välittää informaatiota. Keskustellessa voidaan esittää kysymyksiä ja kyetään yhdessä miettimään ratkaisuja ja keinoja ongelmien selvittämiseksi. Päiväkodin henkilöstö on työssään ammattilaisia, joiden tulee osata kommunikoida asiakkaiden kanssa kasvotusten.

13.2.7 Tilat ja viihtyisyys

Seitsemäs kohta lapsen tarpeiden ja hyvinvoinnin osiossa käsitteli vuoropäiväkodin tiloja ja niiden viihtyisyyttä. Ensimmäisenä käsitteimme ruokailutiloja ja miten asiakkaat ne kokivat. Suurimmaksi osaksi vanhemmat pitivät lapsensa käyttämää ruokailualueetta hyvänä ratkaisuna (24), neljä jopa erinomaisena, mutta kuitenkin viidesosa asiakkaista (7) näki tilan kohtalaisena. Pientä parannusta kaivattaisiin vielä ruokailutilan käyttöön, vaikka lähtötilanne oli hyvä.

Myös unitilaan oltiin hyvin tyytyväisiä, sillä hyviä tuloksia saimme 23 ja erinomaisia 5. Näin ollen lapsensa uniaikaan kohdistuva tila oli asiakkaiden mielestä toimiva. Kuten edellisessäkin tilassa, viidesosa vanhemmista uskoi tilan toimivan kohtalaisesti (7). Pientä hionnisenvaraa on siis myös tässä tilan muokkauksessa.

Asiakkaat olivat hyvin tyytyväisiä vuoropäiväkotien tarjoamiin ulkoilutiloihin. 26 kaikista vastanneista koki ulkoiluun tarkoitetun tilan hyvänä ja 7 erinomaisena. Kohdassa 9.2 kerrottiin paljon erilaisia tärkeitä asioita, jotka tulee ottaa huomioon päiväkodin turvallisuuden kannalta. Asiakastyytyväisyyden kannalta on ilo havaita, että vanhemmat ovat tyytyväisiä lapsensa käyttämään ulkoilualueeseen.

Neljäntenä kohtana kysyimme vanhempien mielipidettä lasten käyttämiin saniteettitiloihin. Vastaajista noin kolmasosa (20) oli sitä mieltä, että nämä tilat olivat toimivia ja hyviä. Kuusi asiakkaista piti tiloja erinomaisina, mutta melko suuri asiakasmäärä näki tiloissa olevan puutteita ja kuvaili alueita kohtalaisiksi (9). Kohdassa 9.6 käsittelemme päiväkodin hygieniaa, jossa korostetaan käsienpesun merkitystä sekä oikeaoppista saniteettitilojen käyttöä. Hygieniasta huolehtiminen vaikuttaa moneen asiaan ja siksi siihen tarkoitettu tila tulee olla huolellisesti toteutettu. Saniteettitiloihin kohdistuvia tietoja on tarkemmin kohdassa 9.3.

Asiakkaat olivat tyytyväisiä myös lapsille tarkoitettuihin leikkitiloihin sekä niiden toimivuuteen. Neljäs osa vastaajista (28) kokivat leikkialueet tarkoituksen mukaisina ja hyvinä.

Vain seitsemän asiakasta toivoi asiaan muutosta parempaan suuntaan, sillä heidän mielestään tilat olivat kohtalaisia. Kohdassa 9.3 on tuotu ilmi mitä tulee ottaa huomioon päiväkodin sisätilojen rakennusvaiheessa ja käytössä. Päiväkodin tarjoamat tilat ovat yleisesti ottaen melko rajoittavia, joten on ilo huomata asiakkaiden kuitenkin olevan pääosin tyytyväisiä.

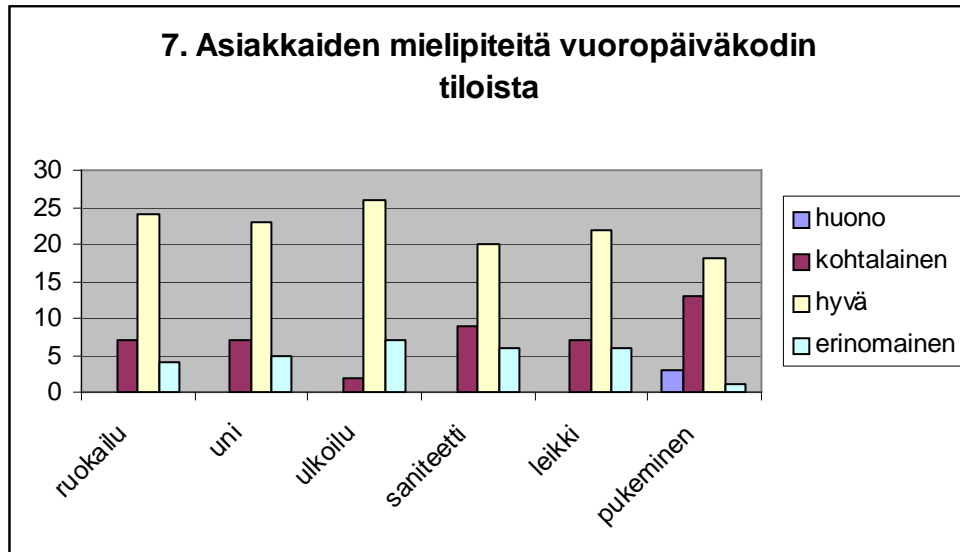
Viimeisenä tilana käsitelimme lasten pukeutumistilaa. Asiakkaista 19 koki tilan hyvänä, mutta selvästikin vastausten perusteella tähän asiaan toivottiin eniten muutosta. 16 asiakasta oli tyytymätön päiväkodin tarjoamaan pukeutumistilaan. Varsinkin talvin ja syksyisin pukeutumistilojen rajallisuus tulee vastaan, koska lasten ulkoiluvaatteet ja niiden pukeminen vaatii oman osansa pukeutumistilasta. Koskien tätä tilaa, saimme myös muutamia kommentteja sanallisessa muodossa:

Pukeutumis- ja eteistilat ovat pienehköt/ahtaat.

Vähän saisi olla enemmän tilaa.

Alla oleva kaavio havainnollistaa asiakkaiden mielipiteitä vuoropäiväkotien tilojen suhteen. Kaavion tarkoituksena on selventää eri tilojen toimivuutta asiakkaiden näkökulmasta.

Kaavio 2

Viimeiseksi pyysimme asiakkaita kirjoittamaan omin sanoin ovatko he tyytyväisiä päiväkodin viihtyisyyteen sekä onko heillä toivomuksia tähän asiaan. Yleisesti vanhemmat mielsivät päiväkodin viihtyisyyden onnistuneen hyvin. Saimme muun muassa seuraavanlaisia vastauksia:

Yleisilme siisti ja viihtyisä. Akvaario iso plussa.

Talo on vanha. siinä on viehättävyytensä. Talvella talo kylmä (lasten vaatetus). Remontointi pukeutumis- ja wc- tilaan.

Päiväkoti on viihtyisä. Tilat ovat ehkä paikoin ahtaat ja sokkeloiset, mutta ilmapiiri on mielestäni hyvä.

Tärkeämpää kuin viihtyisyys on sen toimivuus. On viihtyisä ja sitä lisää lasten askarte-lut seinillä.

Vanha rakennus on ihana, mutta hoitajilla kova homma pestä kuravaatteita ja saap-paita ulkona vadissa. Minua tilat eivät ahdistaa.

13.3 Asiakkuus

Kolmannessa osiossa tarkastelimme asiakkaiden tyytyväisyyttä henkilökunnan kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä lapsen asioiden tiedottamiseen vanhemmille. Ensimmäinen kysymyksemme koski keskustelumahdollisuuksia henkilökunnan ja asiakkaiden välillä. Suurin osa vanhemmista koki vuorovaikutuksellisen keskustelumahdollisuuden onnistuvan hyvin aina tarpeiden mukaisesti. Erinomaisen arvosanan vastaajista antoi 17 ja 15 asiakasta koki mahdollisuuksien toteutuvan hyvin. Vain 3 asiakasta näki kyseisen asian kohtalaisena toteutmana. Kuten kohdassa 5.4 tuli ilmi, jokaiselle vanhemmalle tulee antaa tilaisuus osallistua hoidon toteuttamiseen. Asiakkaiden antamaa palautetta tulee kunnioittaa ja mahdollisuuksien mukaan hyödyntää päivähoiton kehittämisessä.

Toinen kysymys koski lapsen asioihin paneutumista varhaisessa vaiheessa. Monet asiakkaat näkivät varhaisen puuttumisen ja paneutumisen toteutuvan hyvin päivähoitossa (20). Vastaajista 11 koki lapsen asioihin ajoissa paneutumisen tapahtuvan erinomaisin tuloksin. Muutama vastaajista (3) uskoi tähän asiaan olevan vielä hieman parantamisen varaa. Varhaisessa puuttumisessa (luku 7) keskitytään itse huolen aiheuttajaan, mutta myös uusien ongelmien ehkäisyyn. Varhaisen puuttumisen yhtenä tärkeänä osa-alueena on henkinen tuki ja kannustus koko perheelle asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Ennalta ehkäisy ja varhainen puuttuminen ovat lapsen hyvinvoinnin kannalta tärkeitä asioita, sillä nämä toiminnat vaikuttavat lapsen lapsuuteen, nuoruuteen ja aikuisuuteenkin sekä persoonan muodostumiseen.

Tiedotetaanko nykyisistä ja tulevista asioista päivähoitossa selkeästi ja ajoissa, oli asiakkuuden kolmantena kysymyksenämme. Vastaajat olivat sitä mieltä, että tässä asiassa kommunikointi toimi hyvin (22). Yhdeksän asiakasta uskoi päivähoiton tiedotuksen toimivan käytännössä erinomaisesti. Neljä vastaajista toivoi asiaan vielä hieman parannusta, jotta tieto ja tiedonkulku palvelisivat paremmin. Luku 5.4 korostaa kuinka merkitsevä osa yhteistyötä on tiedonkulku puolin ja toisin. Päivähoiton henkilökunta ja asiakkaat muodostavat yhdessä kasvatuskumppanuuden ja näiden kumppaneiden tulee tukea toisiaan lapsen kasvussa, oppimisessa ja kehityksessä.

Viimeinen kysymys kuvasi kasvatuskumppaneiden yhteistyötä. Valtaosa asiakkaista mielsi yhteistyön sujuvan joko erinomaisesti (8) tai hyvin (18). Vastausten mukaan yhteistyöhön toivottiin vielä jonkin verran parannusta ja paneutumista, sillä yhdeksän asiakasta koki yhteistyössä olevan vielä aukkoja. Vanhempien ja päivähoidon keskinäisellä yhteistyöllä on merkittävä vaikutus, sillä se luo paremman perustan päivähoidon suunnittelulle ja toteutukselle lapsen todellisten tarpeiden mukaisesti. Luku 5.2 tuo esille yhteistyön mahdollisuuksia sekä yhteistyön tärkeyttä lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Tapaamisilla ja keskusteluhetkillä on merkitystä vanhemmille, sillä heidän lapsensa viettävät suuren osan päivästäan vuoropäiväkodissa. Päiväkotihenkilöstö toimii vanhemmille eräänlaisena vertaistukena, joilta he voivat tarvitessaan pyytää neuvoja ja mielipiteitä heidän lastaan koskevissa asioissa. Kasvatuskumppaneiden yhteistyö on aina rakentavaa, vaikka huolta lapsesta ei olisi-kaan. Yhteistyön parantamiseksi osa vanhemmista toivoi enemmän keskustelumahdollisuuksia, kuten seuraavasta vastaajan kommentista käy ilmi:

Vasu keskustelu edelleen pitämättä. Lasta hoitoon vietäessä tai hakiessa olisi mukava vaihtaa muutama sana hoitajan kanssa. Toisten kanssa onnistuu hyvin, toisia ei kiinnostakaan, ei edes kunnolla tervehditä. Vanhempainiltoja ei ollenkaan järjestetä. olisi mukava tietää mitä hoidossa tapahtuu ja tehdään.

Kyselylomakkeen viimeisenä kohtana annoimme vanhemmille mahdollisuuden kirjoittaa tai kommentoida, mikäli he kokevat jonkin asian jääneen huomiotta tai haluavat täydentää vastauksiaan. Asiakkaat kirjoittivat muun muassa seuraavia asioita:

Yleisesti ottaen erittäin tyytyväinen, tykkää lapsi käydä, tarvitsemansa tiedon saa ja henkilökunnalla on aina aikaa.

Päiväkodissa upeat, mukavat, ihmisläheiset, realistiset hoitajat suurelta osin. Johtaja voisi mielestämme olla inhimillisempi, ymmärtäväisempi, myöntää virheensä, hymyilläkin hiukan =). Koemme, ettemme johtajan osalta ole tulleet kuulluksi vanhempina ja johtajalla selkeästi arvostelukyvyyn puutetta asiakassuhteissa.

13.4 Sadutus

Kävimme saduttamassa keväällä 2008 tutkimuksemme kuuluvia vuoropäiväkotien lapsia. Yhdessä päiväkotihenkilöstön kanssa valitsimme sadutukseen hieman vanhempia (yli kolme- vuotiaita) päivähoidon lapsia, koska ajattelimme heidän olevan satujen kertojina hieman kehittyneempiä ja rohkeampia. Perustelemme valintaa myös sillä, että heidän puhetautensa on usein kehittyneempää kuin alle kolmevuotiaiden. Lapsia sadutettiin pareittain, koska ajattelimme satutuokion sujuvan yhdessä helpommin kuin yksin. Koska olimme lapsille ennestään tuntemattomia, tuttu päiväkotikaveri oli tukena ja turvana.

Tutustuimme sadutus- menetelmään opinnäytetyön tekemisen yhteydessä, joten menetelmän käyttö oli meille ensimmäinen kerta. Sadutuksesta löysimme jonkin verran kirjallisuutta, jonka avulla saimme hyvän käsityksen aiheen kokonaisuudesta. Kirjatiedon pohjalta toteutimme sadutuksen käytännössä. Satutuokiot onnistuivat hyvin ja tulokseksi saimme värikkäitä kuvia ja satuja. Koimme sadutuksen rikastuttavana oppimiskokemuksena, jota voimme työntekijöinä tulevaisuudessa kehittää ja käyttää.

Saduttaessa havaitsimme lapsilla olleen vaikeuksia päästä tarinankerronnan alkuun. Lapset kyselivät meiltä useasti mistä heidän tulisi kertoa satu, vaikka heti alkuun pyysimme heitä kertomaan sadun haluamastaan aiheesta. Piirtäminen helpotti alkuun pääsemistä ja ennen kuin satua oli syntynyt vielä sanaakaan, oli paperille muodostunut paljon asiaa. Lapset käyttivät runsaasti eri värejä ja pyrkivät saamaan paperin mahdollisimman täyteen piirroksia. Kuvien myötä alkoi lasten ajatusmaailma avartua ja vähitellen tarinan sisältö syntyä.

Lasten satuja analysoidessamme havaitsimme lasten sadunkerronnan olleen hyvin arkirutiineihin sidonnaista. Pelit, televisio ja harrastustoiminta nousivat hyvin keskeisesti tarinoista esiin. Tulimme siihen tulokseen, että lapsille ei lueta enää satuja samalla tavalla kuin ennen. Kahdestatoista saamastamme saduista yksikään ei alkanut perinteisellä ”Olipa kerran..” lauseella ja vain muutama oli kokonaan mielikuvituksen tulosta. Tarinoissa esiintyi kyllä kuvitteellisia olentoja, kuten smurffeja ja keijuja, mutta kertoessaan niistä lapset toivat esille nähneensä niitä lastenohjelmissa. Tarinat eivät siis syntyneet omasta mielikuvituksesta,

vaan muistista.

Lasten tarinoista huomasi selkeästi mitkä asiat he kokivat tärkeinä. Oma perhe tuli monesti esille, mutta myös päiväkotit, hoitajat ja muut hoitolapset, nousivat merkittäviksi tekijöiksi lapsen päivässä. Päiväkodin toiminnan ja sisällön merkitys näkyi lasten kerronnassa. Vaikka aihepiiri oli rajaton, lapset halusivat jakaa kanssamme sadun päiväkodin viikon teema-aiheesta. Saduissa esiintyi muitakin tärkeitä ominaisuuksia päiväkodista, kuten esimerkiksi ulkoilu. Luonnollisesti myös kodin asiat vaikuttavat lapseen päiväkodissa. Erään lapsen tarina kohdistui kotona syttyneeseen tulipaloon. Kertoessaan tarinaa, lapsi oli hämmentynyt kuvaillessaan poliisi- ja paloautojen saapumista. Tarina eteni kuitenkin vauhdikkaasti ja onnellinen loppukin siihen liittyi. Perheen merkitys korostui myös monessa tarinassa, joissa esiintyivät vanhemmat, lapset ja lemmikit. Muun muassa näissä lauseissa lapsille tärkeiden asioiden merkitys näkyi:

...tuo on isä kettu, ja tuo on vauva kettu ja sit me tehdään äiti kettu...

Niko on mun veli....ja aika iso onkin.

..niinku mekin päästään täällä aina joka paikkaan ja kaikkiin paikkoihin, ja ku pääsee aina täällä ulos, ni se on kivaa...

Ada asuu melkein mun lähellä. Ja yks Minttu, mikä on kans tääl päiväkodis asuu meidän lähellä. Ne on mun kavereita.

Kaiken kaikkiaan lapset tuntuivat viihtyvän päiväkodissa hyvin, nauttivan ystävyys- ja hoitajasuhteesta sekä kunnioittavan päiväkodin sääntöjä ja rutiineja. Sääntöjen noudattaminen tuli esiin muutamassa tarinassa, joissa lapset kertoivat mikä on päiväkodissa sallittua ja mikä ei. Lasten tarinat olivat pääsääntöisesti positiivisia, iloisia ja huolettomia. Näiden sadutettujen lasten osalta ja heidän tarinoidensa perusteella, uskomme, että lapset voivat hyvin vuoropäivähoidossa eikä syytä huoleen ole. Päiväkodin ja yleisesti muidenkin sääntöjen sisäistäminen tulee esille seuraavissa lasten lauseissa:

...mut me ollaan sovittu säännöt ja Sofia teki vasten sääntöjä ja potkasi mua...

Aikuinen tuli ja käski lopettaa ja sano et ne joutuu arestiin.

Mä näytän niil täs, et soo soo!

Ne poliisit ottaa rosvoja kiinni....ja ne voi tehdä silleenkin, et jos ylinopeutta ajaa tai jos ei o turvavöitä, ni ne ottaa kiinni

Lasten suusta kuulumme, kuten kuvitella saattaa paljon kaikenlaisia hassuja ja mielikuvituksellisia asioita. Lapsella on spontaani tapa ilmaista itseään, joka näkyy seuraavissa satukatkkelmissa:

Tähän tulee sininen enkeli ja vauva enkeli. Ja sit se syö ampiaisii.. Ja hunajaa.. ja pur-nukkahilloo..

Ne leikkii ja tappelee, leikkii ja tappelee.. Ne leikkii piilosta ja syö aina hunajaa ja juo vettä. Ne liukuu portaista alas.

Onneks sil on musta, mustasinimiekka niin se ei tuhoudu niin nopeasti. Tää on näkymätön. Kun tää on näkymätön, ne ei näe sitä ja sit se voi vetää sitä. Ja se kuolee. Tosi helppoa. mut jos sil on plasmasuoja se ei tuhoudu niin helposti, täytyy olla mustaa, keltasta.. Näitä värejä. Nää kaikki värit täytyy osuu siihen.

Pieniä valkoisia valheitakin kuului aina välillä, kuten esimerkiksi näissä lasten lauseissa:

Aikuinenkin sano tota sisällä, että voitte vähän tapella ja juosta mielin määrin tää sisällä.

Meiän iskä ja äiti on voittanut euroviisut.

14 TUTKIMUKSEN POHDINTA

Tutkimuksellamme pyrimme saamaan asiakkaat pohtimaan tarkemmin saamaansa palvelua erilaisten kysymysten kautta. Lähtökohtamme oli tiedustella asioita perheiltä mahdollisimman monipuolisesti ilman minkäänlaisia ennako-odotuksia tai mielipiteitä. Uskoimme palvelun laadun vastaavan asiakkaiden odotuksia ja vaatimuksia, mutta samalla toivoimme

tutkimuksemme nostavan esille asioita, joihin vanhemmat eivät olleet kiinnittäneet suurempaa huomiota. Lasten kohdalla toivoimme saavamme monipuolisen kuvan siitä, mikä on lapsille tärkeää ja minkälainen asema vuoropäiväkodilla on heidän elämässään. Koska sadutus ei ollut meille ennestään tuttu menetelmä, lähdimme liikkeelle täysin puhtaalta pöydältä, ilman minkäänlaisia vaatimuksia tai suurempia odotuksia.

Asiakkaat olivat pääsääntöisesti hyvin tyytyväisiä vuoropäiväkodin palveluihin, henkilökuntaan sekä lastensa hyvinvointiin. Sadutusten kautta esille tuli samankaltaisia hyviä tuloksia, joissa ihmissuhteet ja yhdessäolo olivat tärkeitä ja merkittäviä. Joissain käytännön-toimissa sekä tiloissa vuoropäiväkodissa on vielä kehitettävää ja muokattavaa, mutta suurin osa asioista ja toiminnoista miellyttivät asiakasperheitä.

Lähes kaikki lapset lähtivät vanhempiansa mukaan hyvin päiväkotiin. Tästä voi päätellä, että päiväkoti on lapsille mieluisa paikka, johon mennään reippain ja iloisin mielin. Lapsilla oli päiväkodissa kavereita ja suhde hoitajiin oli hyvä ja merkittävä. Vanhemmat kommentoivat hoitajien olevan positiivinen puheenaihe kotona hoitopäivän jälkeen ja lapset halusivat kertoa tärkeistä asioistaan vastaavasti hoitajille. Päiväkodin merkitys lapsille näkyi myös sadutuksessa. Monessa tarinassa painottui päiväkodin arkeen liittyviä asioita, varsinkin positiiviset asiat, kuten ulkoilu ja teemaviikko. Lapset toivat esille myös sääntöjä ja rutiineja, joita päiväkodissa noudatettiin ja pitivät niitä tärkeinä.

Kyselyssä nousi esiin tärkeitä seikkoja ja yksi tärkeimmistä oli turvallisuusseikat. Niistä puutteellisena koettiin paloturvallisuuteen panostaminen. Suuri osa vanhemmista vastasi, ettei lapsi tiedä, miten tulipalotilanteessa toimitaan. Tämä viittaa siihen, ettei päiväkodissa pidetä paloturvallisuusharjoituksia lasten kanssa. Kuten aikaisemmin on tullut esille, harjoituksia tulisi tehdä lasten kanssa, vaikka kyseessä onkin vaarallinen ja varmasti pelottava asia. Keskustelut ja harjoitukset lapsille sopivalla tavalla, auttaisi heitä varmasti ymmärtämään, että vaaratilanteita saattaa tapahtua ja aikuiset ovat varautuneet niihin ja osaavat toimia niiden vaatimalla tavalla. Tällä tavoin lapsi voi luottaa ja tukeutua hoitajaan turvallisenä aikuisena.

Kun vanhemmat saivat avoimesti vastata, mitä he pitävät kolmena tärkeimpänä turvallisuusseikkana päiväkodissa, ensisijaisen tärkeinä pidettiin portteja ja aitoja. Myös valvonta mainittiin useammassa vastauksessa. Nämä ovatkin seikkoja, joista päiväkodista tulee huolehtia moitteettomasti. Porttien ja aitojen tarkoituksena on turvata lasten pysyminen päiväkotialueella. Kuitenkin viime vuosien aikana on ollut suurena huolenaiheena lasten karkailuista johtuneet onnettomuudet. Portit ja aidat eivät aina takaa lasten turvallisuutta ja sen vuoksi päiväkodissa tulisikin olla riittävästi henkilöstöä valvomassa lapsia. Jokaisen hoitajan tulee olla jatkuvasti valppaana, mitä lapset ulkoilualueella tekevät. Asianmukaiset aitaukset ja tarkka valvonta yhdessä turvaavat lasten ulkoilun päiväkodissa. Kyselyyn kuuluneiden päiväkotien asiakkaat, eivät kokeneet turvallisuudessa olevan puutteita näiden asioiden osalta.

Kyselylomaketta tehdessämme kartoitimme lapsen tarpeita ja hyvinvoinnin kannalta tärkeitä tekijöitä. Uni oli ruuan lisäksi toinen välttämätön tarve, jota ihminen tarvitsee. Ajattelimme, että uni olisi kyselyssä paljon ajatuksia herättävä tekijä, koska se on suunnattu vuoropäiväkodin asiakkaille. Asiakkaiden ajatukset heräsivätkin ja saimme erilaisia kommentteja, mutta laaja tyytyväisyys aihetta kohtaan tuli hieman yllätyksenä. Vuoropäiväkotien asiakkaat olivat yleisesti hyvinkin tyytyväisiä lasten uneen ja nukkumisajankohtiin. Muutamassa vastauksessa tuli esille tyytymättömyys nukkumisajankohtien suhteen. Koska lapsen päivärhythmi kotona ja päiväkodissa on erilainen, nukkuminen koettiin vaikeaksi joko kotona tai päiväkodissa. Kodin ja päivähoidon rytmien yhteensovittaminen ja ylläpitäminen onkin haasteellinen tehtävä, erityisesti vuoropäivähoidossa, jossa lapset saavat hoitoa kaikkina vuorokauden aikoina. Tämän vuoksi kasvatust keskustelut ja vanhempainillat ovatkin tärkeitä, jotta vanhemmat ja päiväkodin henkilöstö voisivat yhdessä keskustellen pohtia toimivia ratkaisuja käytännön suhteen.

Koemme, että ulkoilussa tärkeimpiä asioita ovat turvallisuus, liikunta ja leikki, joista tulisi huolehtia kattavasti ja monipuolisesti. Vaaratilanteita minimoidaan lelujen koolla, laadulla ja kestävyydellä, sillä päiväkodin leluja käyttävät monenlaiset lapset vauvoista esikouluikäisiin. Ulkoiluvälineiden virikkeellisyys on hyvä huomioida jaoksien ikäryhmän kohdalla. Liikunnan monipuolisuudesta ja turvallisuudesta tulisi henkilökunnan vastata omalla

panoksellaan. Mikäli lasten mielikuviutus ei riitä ideoimaan uusia leikkejä tai pelejä, tulee henkilökunnan mahdollistaa uudenlaista toimintaa. Lapsille tärkeää ulkona on itse liikunta, sillä pääsääntöinen ulkoilu esimerkiksi hiekkalaatikolla ei täytä niitä tarpeita, joita lapsen tulisi päivän aikana tehdä. Piha-alueet voivat mahdollistaa monenlaiset juoksuleikit, tasapaino- ja koordinaatiokykykypelit, joita ei tilanpuutteen vuoksi voi sisätiloissa harrastaa. Reipas liikunta parantaa myös fyysistä kuntoa ja lapsi pääsee myös purkamaan hieman energi-aansa. Liikunnan jäädessä nykyään useilta perheiltä hieman vähemmälle, olisi hyvä kiinnit-tää tähän huomiota päiväkodin liikuntakasvatuksessa ja siihen mitä se pystyy tarjoamaan.

Hygieniassa tärkeää on useissa tilanteissa käsihygienia, johon tulee jokaisen asiakkaan, lapsen, henkilökunnan ja vierailijoiden panostaa. Käsien desinfiomisella pyritään mini-moimaan erilaisen bakteerien leviäminen päivähoidossa. Jokaisen henkilön aktiivisuus kä-sien pesuun tai desinfiointiaineen käyttöön on tärkeää. Parhaimman tuloksen voi saavuttaa, mikäli jokainen ottaa huolehtiakseen omasta toiminnastaan. Jos tämä tavoite ei toteudu, se on harmillista, mutta se ei kuitenkaan aiheuta suuria toimenpiteitä. Tulee kuitenkin huoma-ta että tavoitteen toteutumisen vaatimus ei ole suuri.

Hygieniasioista on tärkeää tehdä kirjallinen tiedote, mutta myös kasvotusten asiasta pu-huminen on merkittävää. Tällöin varmistuu tieto, että jokainen asiakas on tietoinen mahdol-lisesta ongelmasta ja myös asiakkaat tietävät henkilökunnan tiedostavan ongelman ja puut-tuvan siihen. Mielestämme verbaalinen kommunikointi on varma tapa kertoa huomionar-voisista asioista, sillä jokainen asiakas ei välttämättä huomaa lukea päiväkodin seinältä tie-dotteita. Pienellä panostuksella saavutetaan enemmän, ilman sen suurempaa vaivannäköä.

Päiväkodin viihtyisyys ja tilat saivat vanhemmilta paljon kiitosta ja asiakkaat kokivat nämä mieluisina. Ainoat päiväkodin tarjoamista tiloista eteis- ja pukeutumistilat saivat asiakkaat nostamaan esille puutteita. Tilojen ahtaus on monessa päiväkodissa ongelma. Ahtaus ja epäkäytännöllisyys näkyvät erityisesti talviaikaan, kun lapsilla on paljon vaetetusta käytös-sään. Tämän vuoksi näihin tiloihin tulisikin löytää jokin ratkaisu, jotta ulos- sisään - siirty-minen sekä toiminta helpottuisivat niin lapsille kuin aikuisille. Itse tilan muuttamista ei välttämättä voida suorittaa, mutta tilan käyttöä voidaan suunnitella uudella tavalla. Uuden-

laiset järjestelyt tulee hoitaa kunnolla, jotta toteutus palvelee henkilökuntaa ja asiakasperheitä pitkällä tähtäimellä. Mikäli mahdollista, henkilökunta ja asiakkaat voivat suunnitella yhdessä ja ideoida toimivampaa tilaratkaisua. Tämän asian voi tuoda esille esimerkiksi vanhempaintapaamisissa tai pienimuotoisella kyselyllä, johon vanhemmat saavat esittää ideoitaan. Pukeutumistilojen puutteena koettiin myös kuravaatteiden pesu- ja kuivaustilat. Kuravaatteille tulisi olla erillinen tila, jossa niitä voidaan tarvittaessa huuhdella ja säilyttää sekä eteisen läheisyydessä olisi hyvä olla kuivauskaappi, jota henkilökunta voi käyttää lasten ja omien vaatteidensa kuivaamiseen ulkoilun jälkeen.

Yhteistyötä asiakkaiden ja vanhempien välillä saisi olla enemmän. Tutkimuksen mukaan asiakkaat toivoivat enemmän kasvatuskeskusteluja, vanhempainiltoja ja mahdollisuuksia puhua asioista silloin, kun ne ovat ajankohtaisia. Toiset vastaajista vastasivat, etteivät olleet vielä kertaakaan asiakkuutensa aikana kuulleet pidettävän vanhempainiltaa tai kasvatuskeskustelua. Kyselyyn vastanneet asiakkaat olivat olleet vuoropäivähoidon asiakkaina jo pidemmän aikaa, joten varmasti he olisivat tietoisia, jos sellaisia olisi järjestetty. Asiakkaat korostivat keskustelujen olevan tärkeitä heille, vaikka varsinaista huolta ei lapsesta olisi-kaan. Lapset viettävät suuren osan päivästäan päiväkodissa, jolloin henkilökunnalle on muodostunut kuva lapsesta, tarpeista ja hyvinvoinnista. Siksi neuvot ja keskustelut voivat tuoda esille asioita, joita ei välttämättä itse ole edes huomannut tai kiinnittänyt erityistä huomiota. Keskustelut ovat tärkeitä myös siksi, että niiden kautta vanhempien tietoisuus hoitopäivän sisällöstä lisääntyy ja he kykenevät toteuttamaan paremmin kasvatusta kotona päivähoidon arkea tukevasti. Asian esilletuominen harvemmin synnyttää huonoa lopputulosta, sillä yhteistyön tarkoitus on puhua asioista, niin hyvistä kuin huonoistakin. Kun toisen osapuolen havaitsema asia tuodaan esille, sitä voidaan tarkkailla monipuolisemmin ja eri näkökulmista yhteistyönä lapsen parhaaksi.

Sadutus oli meille molemmille käytännön osalta uusi asia ja lähdimme suorittamaan sitä avoimin mielin. Sadutus onnistui hyvin ja saimme hyviä tarinoita. Lapsille satujen kertominen tuntui aluksi hankalalta, mutta alkukankeuden jälkeen syntyi monennäköisiä tarinoita. Piirtäminen oli lapsille mieluista ja se helpotti satujen kerrontaa. Kuten aikaisemmin totesimme, lapsien sadut keskittyivät paljon arkielämän asioihin ja tarinat olivat hyvin ”rea-

listisia.” Lasten ajatusmaailma on jotenkin muuttunut, sillä satujen sisältö koostui paljolti jokapäiväisistä asioista. Oletimme lasten satujen olevan ”kauan, kauan, sitten” tai ”olipa kerran tyllysiä” satuja, mutta huomasimme olettavamme väärin. Sadut käsittelivät arkisia asioita, eikä niihin sisältynyt paljon kuvitteellisia olentoja. Pohtiessamme asiaa tulimme siihen tulokseen, että lapsille luetaan nykyään vähemmän kuin ennen ja pelikonsolien ja lastenohjelmien runsaan tarjonnan vuoksi lapsia ei kiinnosta satujen maailma niin kuin ennen.

Mikäli kyselylomakkeemme tulisi nyt tehdä toisin, tarkentaisimme joitakin kohtia, selkeyttääksemme kysymysten tarkoitusta. Kyselylomake onnistui siinä, että se ei antanut vastaajalle mahdollisuutta vastata neutraalisti kuten asteikko 1-5:en tai vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa” tarjoaa. Kyselyssämme vastaajan tuli joko asettua niin sanotulle positiiviselle puolelle (hyvä tai erinomainen) tai negatiivisemmalle puolelle (huono tai kohtalainen). Tällä tavoin saimme vastaajan punnitsemaan mielipiteitään tarkemmin.

Kyselyn palautusprosentti oli hyvä ja uskomme, että vanhemmat vastasivat kyselyyn mielellään ja totuudenmukaisesti. Avoimissa kohdissa asioita oli kommentoitu eri näkökulmista ja perusteltu vastauksia hyvin. Päätelimme, että vanhemmat halusivat esittää mielipiteitään ja toivoivat niiden parantavan vuoropäiväkodin laatua entisestään. Kehittämistä kaipaavien seikkojen lisäksi vanhemmat antoivat positiivista palautetta päiväkodin henkilökunnalle ja osoittivat tyytyväisyytensä kauniilla sanoilla. Vanhempien vastauksissa näkyi henkilökunnan työn arvostus, sillä esille tuotiin sellaisiakin seikkoja, joita vanhempien mielestä tulisi kehittää työntekijöiden hyvinvoinnin parantamiseksi. Tämä osoittaa, että vuoropäiväkotien asiakkaat arvostavat ja luottavat lapsiaan hoitavaan henkilökuntaan ja ymmärtävät työntekijöiden hyvinvoinnin vaikuttavan suurella määrällä vuoropäiväkotipalvelujen laatuun ja sen käyttäjien hyvinvointiin.

Vuoropäivähoito on aihe, jota tulee jatkossakin tutkia. Aiheesta tarvitaan lisää tutkimustietoa ja kirjallisuutta. jatkotutkimusaiheena voisi keskittyä selvittämään erityisesti päiväkodin turvallisuutta. Vuoropäivähoitoasiakkaiden tyytyväisyyttä, mielipiteitä ja hyvinvointia, voisi jatkossa selvittää lähemmin yksilöllisen haastattelun keinoin. Haastattelussa pystytään

keskittymään asiakkaiden mielipiteisiin tarkentamalla keskustelua välikysymysten avulla ja sitä kautta saamaan syvällisempi kuvaus haastateltavan henkilön näkökulmista. Myös sadutusta voisi toteuttaa eri muodoissa, esimerkiksi käyttämällä valmista kuvaa, josta lapset kertovat tarinoita.

LÄHTEET

A 16.3.1973/239. Asetus lasten päivähoidosta.

A 21.12.1973/954. Asetus työsuojelun valvonnasta.

A 787/2003. Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta.

Aho, S. & Laine, K. 1997. Minä ja muut. kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Helsinki: Otava.

Ainasoja, T. Kansanlastentarhasta palvelevaksi varhaiskasvatuskeskukseksi. Opettaja eLehti. [verkkajulkaisu] [Viitattu: 8.10.2008] Saatavissa: http://www.opettaja.fi/pls/portal/docs/PAGE/OPETTAJALEHTI_EPAPER_PG/2008_21/122398.htm

Alijoki, E. 1998. Pesästä pieni ponnistaa. Lasten varhaisten vuorovaikutustaitojen tukeminen. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Juva: WSOY: graafiset laitokset.

Arvonen, S. 2007. Meidän perhe liikkuu. Vanhemman vinkit. Helsinki: WSOY.

Fogelholm, M. & Rehunen, S. 1996. Ravitsemus, liikunta ja terveys. Jyväskylä: Gummerus.

Hellström, M. Pedagogiikan aakkoset: kasvatusvastuu. 13.8.2007, [verkkajulkaisu] [Viitattu 12.10.2008] Saatavissa: <http://pedagogiikanaakkoset.blogspot.com/2007/07/kasvatuksen-kenttvi.html>

Hirsjärvi, S. 2004. Aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset. Teoksessa: Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy s. 210.

Huhtanen, K. Varhainen puuttuminen - ennalta ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa: Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2004 s.188-208.

Hujala-Huttunen, E. & Nivala, V. 1996. Yhteistyö päivähoidossa. Kasvatuksen lapsikohtainen suunnittelu yhteistyössä vanhempien kanssa. Oulu: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Huotari, H., Puttonen, P. Päivähoitoympäristön terveellisyys ja turvallisuus. 2001 Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas. Teoksessa: Suurnäkki, T. & Kajanne, R. (toim.), Helsinki: Työturvallisuuskeskus, Kuntaryhmä & Palveluryhmä s. 37- 43.

Isokorpi, T. 2004. Tunneoppia. Parempaan vuorovaikutukseen. Juva, PS-kustannus.

Jerkku, K. Friedrich Fröbel (1782- 1852)- Lastentarha-aatteen isä. Tampereen Fröbel-seura. [verkkojulkaisu] [Viitattu 10.10.2008] Saatavissa: <http://www.frobelseura.net/frobel.html>

Junttila, H. Uusia polkuja päivähoitoon: Kasvuturve-projekti vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukena. Johdanto. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2004. s. 14- 17.

Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Keuruu: PS-kustannus.

Karlsson, L. Sadutus – Tie lasten ja nuorten sanalliseen kulttuuriin. Teoksessa Routarinne, S. & Uusi-Hallila, T. (toim.) Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla. Tietoliipas 220. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 2008. s. 261- 265.

Karvonen, P., Siren-Tiusanen, H. & Vuorinen, R. 2003. Varhaisvuosien liikunta. Jyväskylä: Gummerus.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.

Kemppinen, P. & Rouvinen-Kemppinen, K. 1998. Vuorovaikutuksen aarrearkku. Vinkkejä kasvattajille. Vantaa: Kannustusvalmennus P. & K. Oy.

Koivula, M. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2004. s. 73, 77- 83, 85.

L 13.1.2006/23. Elintarvikelaki.

L 22.4.1999/523. Henkilötietolaki.

L 30.1.2004/75. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta.

L 19.1.1973/36. Laki lasten päivähoitosta.

L 29.4.2005/272. Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.

L 20.1.2006/44. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta.

L 9.8.1996/603. Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta.

L 13.6.2003/468. Pelastuslaki.

L 19.8.1994/763. Terveysturvallisuuslaki.

L 23.8.2002/738. Työturvallisuuslaki.

Lapsen oikeuksien sopimus 16.8.1991.

Marski, J. 1996. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia 1995, uhat, mahdollisuudet ja uudet haasteet, Kansaneläkelaitos, Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 15, Helsinki: Hakapaino Oy.

Nieminen, L. Lapsen oikeuksien sopimus- huomioita Suomen lainsäädännöstä, Tigerstedt – Tähtelä, E. Lapsen oikeuksien sopimuksen sisältö. 2000 Lapsen oikeudet. Teoksessa: Honkanen, J. & Syrjälä, J. (toim.) Helsinki: Suomen YK-liiton julkaisukirja. s. 36- 41, 47- 51.

Numminen, P. Millainen merkitys liikunnalla on varhaislapsuudessa. Teoksessa Miettinen, M. (toim.) Haasteena huomisen hyvinvointi - Miten liikunta lisää mahdollisuuksia? Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu 2. Tutkimuskatsaus. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 124. Helsinki: LIKES-tutkimuskeskus, 2000. s. 51- 52.

Nurmi, M. Työsuojelun toimintaohjelma päivähoitossa. 2001 Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas. Teoksessa: Suurnäkki, T. & Kajanne, R. (toim.), Helsinki: Työturvallisuuskeskus, Kuntaryhmä & Palveluryhmä s. 82.

Ojala, M. 1993. Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita. Helsinki: Kirjayhtymä.

Saarsalmi, O. (toim.) 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Stakes ja sosiaali- ja terveysministeriö, Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

SFS-EN 1176-1-1176- 7, SFS-EN 1177. Leikkikenttävälineiden yleisstandardi.

Siren-Tiusanen, H. 1996. Saako lapsi nukkua, liikkua ja elää omassa rytmissään. Näkökulmia nuorimpien päiväkotilasten kuormittuvuuteen. Jyväskylä: LIKES- tutkimuskeskus.

Sosiaalilautakunta. 2006. Porin kaupungin sosiaalitoimen Päivähoidon varhaiskasvatussuunnitelma. 13.12.2006. 23s.

Sosiaali- ja terveysturvan tutkimus ja kehittämiskeskus, 2005 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Stakes Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino.

Tulva, T. (toim.) 2005. Lapsen kasvuympäristö ja sosiaaliset taidot. Helsinki: Okka- säätiö.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi Oppimateriaalit.

Parrila, S. (toim.) 2006. Perhepäivähoidon kehittämishaasteita, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:17, Helsinki, Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus, 148s. [verk-

kojulkaisu] [Viitattu: 13.10.2008]

Saatavissa:

<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2006/05/hl1146566322481/passthru.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2002 Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. [verkkojulkaisu] [Viitattu 10.9.2008] Saatavissa:

<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/documents/640/index.htm>

Välivaara, C. Nalle-kortit. Lastensuojelun käsikirja. [verkkojulkaisu] [Viitattu 28.2.2008]

Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi->

[FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/lapsilahtoinentyoskentely/nallekortit/](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/lapsilahtoinentyoskentely/nallekortit/)

LIITTEET

LIITE 1 Tutkimuslupa- anomus

LIITE 2 Sadutustiedote

LIITE 3 Kyselylomake

LIITE 4 Lasten piirrokset

Marjut Ravonius
 Kellokuja 1
 27230 Lappi
 044- 3428049

Teija Lamminen
 Niittykulmantie 1 a 6
 28760 Pori
 050-3428541

Ritva Välimäki
 Päivähoitotoimisto
 Antinkatu 16 B, 3 krs.
 Pori

TUTKIMUSLUPA- ANOMUS

Olemme Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali-alan opiskelijoita. Opiskelemme sosionomi- (AMK)- tutkintoa, suuntautumisvaihtoehtona sosiaalipedagogiikka.

Opintoihimme kuuluu opinnäytetyö, jonka laajuus on 15 opintopistettä. Olemme opinnoissamme vaiheessa, jossa opinnäytetyön tekeminen on ajankohtaista.

Olemme kiinnostuneita vuoropäivähoidon toiminnasta ja kuluttajien tyytyväisyydestä palveluun. Tavoitteenamme on selvittää sekä lasten että vanhempien näkemyksiä. *Miten lapset kokevat päivittäisen toiminnan? Miten arkirutiinit vaikuttavat lapsiin? Mitä mieltä vanhemmat ovat vuorohoidon laadusta?* Tutkimusalueena ovat Porin kaupungin vuoropäiväkodit.

Haluamme tutkia myös uutta vuonna 2006 valmistunutta valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tarkoituksena on esitellä sitä opinnäytetyön teoreettisena tukena.

Tutkimusaineisto on tarkoitus kerätä havainnoimalla lapsia ja saduttamalla heitä. Aikuisen kantaa selvitetään kyselylomakkeen avulla. Tarkoituksena on poimia koko aikuisjoukosta, pitempiaikaisia palvelun käyttäjiä, jotta saataisiin mahdollisimman hyvin perusteltuja, kattavia ja luotettavia vastauksia.

Tavoitteenamme on toteuttaa lasten havainnointi ja sadutus kevään 2008 aikana. Myös kyselylomakkeet on tarkoitus lähettää hyvissä ajoin, ennen kesälomien alkua. Opinnäytetyömme olisi tarkoitus valmistua 2008 syksyn aikana.

Toivomme saavamme vastauksen tähän anomukseen 15.3.2008 mennessä.

Opinnäytetyön ohjaajamme Satakunnan ammattikorkeakoulussa on Ella Laiho. Puh. 02-6203498.

Porissa 28.2.2008

Yhteistyöterveisin:

Marjut Ravonius

Teija Lamminen

Luovutettiin 3.3.2008

§ 53

Antti Välimäki

TIEDOTUS KOTEIHIN!

Olemme Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali-alan opiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä vuorohoidon asiakastyytyväisyydestä. Olemme kiinnostuneita kuulemaan lasten näkemyksiä ja kokemuksia vuorohoidosta sekä päiväkodin arjesta. Havainnointimenetelmänä käytämme sadutusta, jossa tunteita ja tietoja tuodaan esille mielikuvituksen kautta. Sadutus antaa lapselle innostavan hetken kertoa ja kuvailla omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan vuorohoidon arjesta.

Sadutus on Monika Riihelän kehittämä menetelmä, jota käytettäessä ei ennakoita eikä ohjata keskustelun kulkua. Lapsi saa itse päättää, mitä vuorohoidosta kertoo ja miten. Hän saa myös päättää, mitä jättää sanomatta. Haastattelija on läsnä ainoastaan kuuntelijana ja innostajana. Menetelmän käytön tarkoituksena on nopeuttaa ja helpottaa vuorovaikutuksen syntyä lapsen ja aikuisen välille. Sadutuksessa lapsen henkilökohtaisilla tiedoilla ei ole merkitystä, eikä niitä näin ollen pyydetä.

Yleensä sadutuksessa aikuinen kirjoittaa lapsen tarinan paperille. Tästä poiketen käytämme kynän ja paperin sijasta nauhuria, joka helpottaa sadutuksen kulkua ja vuorovaikutusta lapsen kanssa. Sadutuksen tukena on mahdollista käyttää nallekortteja, joiden avulla lapset voivat ilmaista tunteitaan.

Aloitamme sadutuksen päiväkodeissa huhtikuun lopulla. Mikäli ette halua lastanne sadutettavan, ilmoittakaa asiasta vuorohoidon henkilökunnalle 14.4.2008 mennessä.

Yhteistyöterveisin:

Marjut Ravonius
Sosionomi (AMK)- opiskelija

Teija Lamminen
Sosionomi (AMK)- opiskelija

Kysely asiakkaiden tyytyväisyydestä vuorohoitoon

Hyvä vuoropäivähoidon asiakas!

Olemme Satakunnan ammattikorkeakoulun sosiaali-alan opiskelijoita ja tutkimme opinnäytetyönämme vuorohoitoasiakkaiden tyytyväisyyttä saamaansa palveluun ja sen laatuun. Pyrimme selvittämään lasten hyvinvointia vuorohoidossa, sekä tuomaan esille mahdollisia epäkohtia, vanhempien näkökulmasta. Tämä kysely on suunnattu Teille sekä vanhempana että palvelun käyttäjänä. Pyydämme Teitä pohtimaan vastauksianne omien kokemustenne sekä havaintojenne pohjalta. Tarvittaessa voitte valita useammankin vaihtoehdon ympäröimällä tai rastittamalla vaihtoehdon. Kyselyssä on lisäksi avoimia kysymyksiä, joihin toivomme totuudenmukaisia vastauksia.

PERUSTIEDOT

Lapsen ikä _____ vuotta

Olemme asiakkaina Herttua Esikko Pelastusarmeija

Asiakkuuden kesto _____ vuotta

Hoidon tarve Aamu Päivä Ilta Yö

LAPSEN TARPEET JA HYVINVOINTI

1. SOSIAALISUUS

Millainen mielestänne päiväkodin ryhmäkoko on?

Huono Kohtalainen Hyvä Erinomainen

Miten lapsenne pääsääntöisesti lähtee päiväkotiin?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Kuinka lapsellenne on muodostanut kaveruussuhteita päiväkodissa?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Kuinka paljon lapsenne saa päivittäin yksilöllistä huomiota hoitajilta?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Kuinka kuvailisitte lapsenne ja hoitajan välistä vuorovaikutusta?

Huono Kohtalainen Hyvä Erinomainen

Miten ilmenee? _____

2. TURVALLISUUS

Toteutuuko lapsen turvallisuus päiväkodin ympäristössä?
(aidat, lääkkeet, pesuaineet, lukot, kaiteet, portit)

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Mainitse kolme mielestäsi tärkeintä seikkaa, jotka tulisi turvallisuuden kannalta huomioida? _____

Tietääkö lapsenne kuinka toimia tulipalon syytyessä?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

3. RUOKAILU

Täyttyykö toivomuksenne lapsesi ruoan laatuun?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Kuunnellaanko lasten toiveita ruokailun suhteen?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Miten koette ruokailuhetkien toteutuvan?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Miksi? _____

4. UNI

Täyttyykö lapsenne tarvitsema unen määrä ja laatu päivähoidossa?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Mikäli nämä eivät täyty, niin miksi?

Miten lepo/nukkumaanmenoajat mielestänne toimivat?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

5. ULKOILU

Kuinka lapsenne ulkoilutarpeet toteutuvat päivähoitossa?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Kuinka kauan toivoisitte lapsenne ulkoilevan päivähoiton aikana?

Tunnin 1-2 tuntia 2-3 tuntia Yli kolme tuntia

Miten ulkoilussa on huomioitu tarvittavat virikkeet?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Huolehditaanko mielestänne lapsenne ulkovaatetuksesta?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Mikä olisi mielestänne hyvä tapa hyödyntää ulkoiluaikaa?

6. HYGIENIA

Miten päivähoitossa huolehditaan mielestänne käsihygieniasta?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Onko lapsellanne päivähoitossa:

Mahdollisuus käydä suihkussa?	Kyllä ☐	Ei ☐
Oma sänky?	Kyllä ☐	Ei ☐
Henkilökohtainen vaatelokero/naulakko?	Kyllä ☐	Ei ☐
Oma hiusharja?	Kyllä ☐	Ei ☐
Oma hammasharja?	Kyllä ☐	Ei ☐

Tiedotetaanko päiväkodissa ilmenevistä hygieniaoongelmista (Täit, rokot, kihomadot ym.) henkilökohtaisesti ja kulkeeko tieto?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

7. TILAT JA VIIHTYISYYS

Millaisina koette päiväkodin tilat?

• Ruokailutila	Huono	Kohtalainen	Hyvä	Erinomainen
• Unitila	Huono	Kohtalainen	Hyvä	Erinomainen
• Ulkoilutila	Huono	Kohtalainen	Hyvä	Erinomainen
• Saniteettitila	Huono	Kohtalainen	Hyvä	Erinomainen
• Leikkutila	Huono	Kohtalainen	Hyvä	Erinomainen
• Pukemistila	Huono	Kohtalainen	Hyvä	Erinomainen

Koetteko päiväkodin viihtyisänä? Onko toivomuksia?

ASIAKKUUS

Millaiset mahdollisuudet Teillä on keskustella tarvittaessa henkilökunnan kanssa?

Huonot Kohtalaiset Hyvät Erinomaiset

Paneudutaanko mielestänne lapsenne asioihin tarpeeksi ja ajoissa?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Tiedotetaanko päivähoidon nykyisistä ja tulevista asioista selkeästi ja ajoissa?

Huonosti Kohtalaisesti Hyvin Erinomaisesti

Miten kuvailisitte yhteistyötä (vanhempainillat yms.)?

Huono Kohtalainen Hyvä Erinomainen

Mikäli koette jonkin asian jääneen huomiotta tai haluatte syventää vastauksianne, voitte kirjoittaa sen seuraaville riveille:

KIITÄMME VAIVANNÄÖSTÄNNE! AURINKOISTA KEVÄTTÄ!

Marjut Ravonius
(Sosionomi AMK- opiskelija)

Teija Lamminen
(Sosionomi AMK- opiskelija)

